

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เพื่อให้การวิจัยเรื่องพฤติกรรมด้านคุณธรรมของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาปัตตานี เขต 3 บรรลุตามวัตถุประสงค์และมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยได้ศึกษา เนื้อหาและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากเอกสาร ตำรา งานวิจัยและวิทยานิพนธ์ เกี่ยวกับพฤติกรรมด้าน คุณธรรม คุณธรรมตามหลักศาสนา คุณธรรมของครู ความสำคัญของคุณธรรมครู จรรยาบรรณครู มาตรฐานวิชาชีพครูและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรม

1. ความหมายของพฤติกรรม

พฤติกรรมของคนเป็นการแสดงออกของมนุษย์สิ่งจำเป็นที่ต้องเรียนรู้ ได้มีนักการศึกษา ผู้รู้ รวมทั้งนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของพฤติกรรมไว้แตกต่างกัน เช่น

พวงทอง ป็องภัย (2540 : 2) ได้ให้ความหมายว่า พฤติกรรมหมายถึงปฏิกิริยาหรือ กิจกรรมทุกชนิดของสิ่งมีชีวิต แม้ว่าจะสังเกตได้หรือไม่ก็ตาม เช่น คน สัตว์

สร้อยตระกูล (ดิทยานนท์) อรรถมานะ (2542 : 14) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรม ว่าเป็นสิ่งที่บุคคล กลุ่ม หรือองค์การประพฤติ ซึ่งเป็นที่เปิดเผย หรือซ่อนเร้น ทั้งนี้รวมทั้ง กระบวนการภายในอื่นๆ ได้แก่ ความคิด ความรู้สึก ทัศนคติ

สงวน สุทธิเลิศอรุณ (2545 : 5) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมว่า พฤติกรรม มนุษย์ หมายถึง การกระทำของมนุษย์ทั้งด้านกายกรรม วาจกรรม และมโนกรรมโดยรู้สึกสำนึก หรือไม่รู้สำนึกทั้งที่สังเกตได้และไม่อาจสังเกตได้

จากความหมายดังกล่าว สรุปได้ว่า พฤติกรรม หมายถึง การแสดงออกของมนุษย์ บุคคล กลุ่มทั้งทางด้านกาย วาจาและใจ ซึ่งเป็นที่เปิดเผยหรือซ่อนเร้นก็ได้

2. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของมนุษย์

พฤติกรรมที่มนุษย์แสดงออก ไม่ว่าจะเป็นพฤติกรรมในทางบวกหรือในทางลบ ย่อมจะเกิดขึ้นได้กับทุกคน ในทุกเวลาและทุกสถานการณ์ โดยพฤติกรรมที่เกิดขึ้นเหล่านั้น และ ขณะนั้นจะเกิดขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆหลายประการ (ถวิล ชาราโกชน์และศรีนัย คำริสุข, 2544 : 7)

1) ปัจจัยทางด้านสรีรวิทยา เป็นปัจจัยพื้นฐานทางชีวภาพของมนุษย์เป็นสิ่งเร้า

ที่สำคัญ ทำให้เกิดพฤติกรรม นับตั้งแต่พฤติกรรมอย่างง่าย เช่น เมื่อรู้สึกหิวเราก็ไปหาอาหารรับประทาน รู้สึกง่วงนอนก็ไปหาที่นอนเพื่อให้ร่างกายพักผ่อน

2) ปัจจัยทางด้านสิ่งแวดล้อม ในชีวิตประจำวันมนุษย์ต้องเรียนรู้ และพบสภาพแวดล้อมต่างๆตลอดเวลาสิ่งแวดล้อมใดที่ปรากฏเด่นชัดกับบุคคลสิ่งแวดล้อมนั้น จะทำหน้าที่เป็นสิ่งที่เร้ากระตุ้นให้บุคคลเกิดพฤติกรรมและพฤติกรรมจะแตกต่างกัน ในทางจิตวิทยาจะมองถึงสิ่งแวดล้อมที่เป็นรายละเอียดที่ต่างออกไปอีก ไม่ว่าจะเป็นอาหาร แสงสว่าง บรรยากาศการทำงาน เพื่อน หรือสิ่งของเครื่องใช้ต่างๆจะมีผลต่อพฤติกรรมของมนุษย์ทั้งสิ้น

3) ปัจจัยทางด้านสังคม เนื่องจากมนุษย์ไม่สามารถอยู่คนเดียวได้ต้องพึ่งพาอาศัยกันและกัน ต้องคิดติดต่อเกี่ยวข้องกับ มนุษย์จึงต้องมาอยู่ร่วมกันกลายเป็นชุมชน หรือที่เรียกว่า สังคมและเมื่อมีสังคมเกิดขึ้น คนในสังคมก็จะตั้งข้อตกลงร่วมกันเรียกว่า โครงสร้างของสังคม ตัวอย่างเช่น สังคมโรงเรียนหมายถึง กลุ่มคนทุกคนที่อยู่ในโรงเรียน ซึ่งเป็นครู อาจารย์ ผู้อำนวยการโรงเรียน นักเรียน เจ้าหน้าที่ประจำฝ่ายและแผนกต่างๆ นักการภารโรง เป็นต้น และเพื่อให้การอยู่ร่วมกันเป็นไปด้วยความเรียบร้อย เกิดประโยชน์แก่สังคม จึงต้องมีข้อกำหนดต่างๆ ขึ้นให้แต่ละคนมีสิทธิส่วนบุคคล เคารพในสิทธิของผู้อื่น ซึ่งข้อกำหนดต่างๆเหล่านี้ก็คือ โครงสร้างของสังคม จะเป็นเหมือนสิ่งบังคับพฤติกรรมของมนุษย์ ให้เป็นไปด้วยความเหมาะสม

ชัยเสถียร พรหมศรี (2551 : 51-53) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคลไว้ว่าบุคคลแต่ละคนมีพฤติกรรมที่แตกต่างกันซึ่งปัจจัยเหล่านั้นได้แก่

1) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับบุคคล อิทธิพลที่มาจากบุคคลได้แก่ ผลกระทบจากครอบครัว ค่านิยมความเชื่อทางศาสนา มาตรฐานส่วนบุคคล และความต้องการส่วนตัว ที่ช่วยในการกำหนดการกระทำทางจริยธรรมในสถานการณ์ต่างๆผู้บริหารหรือบุคคลที่ขาดกลุ่มของจริยธรรมที่เข้มแข็งหรือชัดเจนอาจค้นพบว่าการตัดสินใจของตนมีความผันผวนไปตามแต่ละสถานการณ์ในขณะที่ตนเองพยายามที่จะเพิ่มผลประโยชน์ของตนมากที่สุด

2) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์กร องค์กรเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีผลกระทบต่อเรื่องจริยธรรมในองค์กร โดยเฉพาะอย่างยิ่งเจ้านายหรือผู้บริหารในองค์กรมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อการสร้างพฤติกรรมที่มีจริยธรรมของผู้ใต้บังคับบัญชา ซึ่งแสดงออกในรูปของการร้องขอของผู้บริหารหรือการกระทำที่ได้รับการลงโทษหรือการได้รับรางวัล

3) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมภายนอก องค์กรที่ดำเนินงานในสภาพแวดล้อมที่มีการแข่งขันสูง อาจได้รับอิทธิพลจากกฎหมายของรัฐ และบรรทัดฐานและค่านิยมทางสังคม

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมมนุษย์ คือสิ่งเร้าที่ทำให้บุคคลเกิดพฤติกรรมที่แตกต่างออกไป ภายใต้กฎหมายและกฎเกณฑ์ทางสังคม

ความหมายของคุณธรรม

นักปราชญ์หลายท่านได้ให้ความหมายคุณธรรมไว้หลายทรรศนะดังนี้(ปรีชา เสรยสิทธิ์. 2523 : 67 – 69 ; อ้างอิงจากชัชวรัตน์ อัครพัฒน์. 2514)

Carter V. Good ให้ความหมายคุณธรรม ไว้ว่า คุณธรรมคือ คุณลักษณะที่ดีงาม หรือพฤติกรรมที่ปฏิบัติจนเป็นนิสัย และการที่บุคคลได้กระทำตามความคิดและมาตรฐานของสังคมในทางความประพฤติและจริยธรรม

Socrates ได้นำแนวคิดของนักปราชญ์ที่ให้ความชัดเจนเกี่ยวกับความหมายจากคุณธรรมไว้ว่า คุณธรรม คือ ความรู้ ซึ่งได้ขยายความไว้ว่า ถ้าบุคคลรับรู้และเข้าใจถึง ธรรมชาติของความจริง ๆ แล้ว เขาจะไม่พลาดจากการกระทำความดีแน่ เขาจะไม่ทำความชั่ว เพราะความไม่รู้ทำให้เขาต้องทำความชั่ว ซึ่งต่อมาอริสโตเติล ซึ่งเป็นสานุศิษย์ของท่านได้กล่าวแก้ว่า ที่ว่าผู้รู้ย่อมไม่ทำผิดนั้นยังรับรองกันไม่ได้เพราะคนเรายังมีอารมณ์ มีกิเลสอยู่ และกล่าวว่า คุณธรรมย่อมเป็นจริงในตัวเองไม่ขึ้นอยู่กับความรู้หรือความเข้าใจผิดหรือเข้าใจถูกของใคร แต่ความรู้ยังมีความสัมพันธ์กับการกระทำเพราะการกระทำความดีบางครั้งต้องอาศัยตนเองและบุคคลอื่นนับว่าเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่เราจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องการทำความดี

Plata ได้แสดงทรรศนะเกี่ยวกับคุณธรรมไว้ว่า มนุษย์ทุกคนโดยธรรมชาติแล้วมักแสวงหาแต่สิ่งที่ดีหรือหาสิ่งต่างๆ ในอันที่จะเพิ่มพูนสิ่งที่มีอยู่เป็นอยู่แล้วให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น และมนุษย์ก็ตกอยู่ในกฎนี้ด้วย เมื่อวิญญานได้บรรลุถึงความสมบูรณ์โดยธรรมชาติแล้วการปฏิบัติที่ดีตามหน้าที่ของวิญญานที่เรียกว่า “คุณธรรม” ซึ่งคุณธรรม คือความรู้ คุณธรรมไม่สามารถเกิดขึ้นได้ในบุคคลโดยฉับพลันหรือโดยบังเอิญ มนุษย์ไม่สามารถปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบถ้าหากเขาไม่รู้ว่า เขากำลังทำอะไรทำเพื่ออะไรทำอย่างไร คุณธรรมทุกอย่างต้องเกิดจากความรู้และก็ไม่ใช่ว่าความรู้ที่เป็นทฤษฎี หากแต่เป็นความรู้ที่เกิดจากการปฏิบัติ คุณธรรมที่สำคัญมี 4 ประการ ได้แก่ ความฉลาด (Wisdom) ความยุติธรรม (Justice) ความกล้าหาญ (Courage) และความรู้จักประมาณ (Temperance) ซึ่งขยายความได้ดังนี้

1. ความฉลาดหรือปัญญา บุคคลผู้มีความรู้ย่อมกระทำกิจกรรมทุกอย่างด้วยเหตุผลเสมอ หรือ อีกนัยหนึ่งว่า กิจกรรมที่มีเหตุผลย่อมประกอบด้วยคุณธรรม ด้วยเหตุนี้ ปัญญาจึงเป็นรากฐานของคุณธรรมทั้งหมด

2. ความยุติธรรม เป็นคุณธรรมทางสังคมที่ได้รวบรวมเอาคุณธรรมอื่น ๆ เข้าไว้ด้วย เช่น ความรัก ความกล้าหาญ ความซื่อสัตย์ ความจงรักภักดี การทำหน้าที่ การรักษาสัญญา ฯลฯ ความฉลาดอย่างเดียวสามารถทำให้กิจกรรมต่าง ๆ ดำเนินไปได้ ความยุติธรรมทำทุกสิ่ง ทุกอย่าง เป็นไปตามความต้องการอย่างแท้จริง ซึ่งตัดสินโดยเหตุผล ความกล้าหาญทำให้เรายืนหยัดที่จะทำ สิ่งที่ดีเลิศและยุติธรรม ไม่ว่าจะมียุอุปสรรคใด ๆ และความรู้จักประมาณ รวมถึงความซื่อสัตย์ ความเชื่อมั่น มาช่วยประสานส่วนต่าง ๆ ของจิตใจให้กลมกลืนไปกับเหตุผล

3. ความกล้าหาญ เป็นคุณธรรมที่สำคัญมากในการดำรงชีวิตของคน ที่จำเป็นในการ ป้องกันชีวิตของเราให้หลุดพ้นจากสิ่งชั่วร้าย ในความหมายของความกล้าหาญนี้ได้ รวมเอาทั้ง ความกล้าหาญและความอดทนไว้ด้วย ผู้ที่กล้าหาญเท่านั้นที่จะไม่ตกเป็นทาสของสิ่งชั่วร้ายที่จะ ทำให้เสียคน ผู้ที่กล้าหาญเท่านั้นจะเอาชนะศัตรูและอุปสรรคได้ มนุษย์ต้องการความกล้าหาญที่มี ระดับแตกต่างกัน ตามสถานที่ ตามสถานการณ์ เช่น ทหาร ต้องการความกล้าหาญทางร่างกายใน สถานการณ์สงคราม ครู นักการศึกษา อาจจะต้องใช้ความกล้าหาญทางด้านศีลธรรมมากกว่า เป็นต้น

4. ความรู้จักประมาณ มีลักษณะคล้าย ๆ และควบคู่กับความกล้าหาญ ถ้าคนใดมี คุณธรรมข้อนี้ก็มักจะรอดพ้นจากสิ่งชั่วร้ายทั้งหลายได้ ความรู้จักประมาณ หมายถึงการหลีกเลี่ยง จากสิ่งชั่วร้ายกวนใจจากประสาทสัมผัสหรือความเพิดเพลินทางวุฒิปัญญา ผู้รู้จักประมาณ คือ ผู้ที่สามารถควบคุมประสาทสัมผัสของเขาได้ ความรู้จักประมาณเป็นระเบียบวินัยในตนเอง และ ตรงข้ามกับคำว่า การขาดความพอดี

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2525 ให้ความหมายของคุณธรรม ไว้ว่า เป็นสภาพคุณงามความดี (ราชบัณฑิตยสภา. 2525 : 187)

พุทธทาสภิกขุ (2529 : 3) ได้ให้คำอธิบายความหมายของคุณธรรมว่า “คุณ” หมายถึง คำที่มีอยู่ในแต่ละสิ่งซึ่งเป็นที่ตั้งแห่งความยึดถือ เป็นไปได้ทั้งทางดีและทางร้าย คือทำให้จิตใจยินดีก็เรียกว่า “คุณ” ทำให้จิตใจยินร้ายก็เรียกว่า “คุณ” ซึ่งเป็นไปตามธรรมชาติของมัน ผู้มีจิตหลุดพ้นแล้วด้วยประการทั้งปวงจะอยู่เหนือความหมายของคำคำนี้ ส่วนคำว่า “ธรรม” มีความหมาย 4 อย่าง คือ

1. ธรรมะ คือ ธรรมชาติ
2. ธรรมะ คือ กฎของธรรมชาติ เรามีหน้าที่ต้องเรียนรู้
3. ธรรมะ คือ หน้าที่ตามกฎของธรรมชาติ เรามีหน้าที่ต้องปฏิบัติ
4. ธรรมะ คือ ผลจากการปฏิบัติหน้าที่นั้น เรามีหน้าที่จะต้องมีหรือใช้มันอย่าง

ถูกต้อง

เสถียร ชาวไทย (2536 : 7) ได้ให้ความหมายของคุณธรรมไว้ว่า คุณธรรม คือ การกระทำความดี เป็นสิ่งที่ทำไปแล้วตนเองไม่เดือดร้อน ผู้อื่นไม่เดือดร้อนเป็นประโยชน์ทั้งสองฝ่ายและสิ่งที่ทำไปเป็นประโยชน์เกื้อกูลด้วยประการทั้งปวง

สมผิว ชื่นตระกูล (2537 : 82) ได้ให้คำจำกัดความของคำว่าคุณธรรม หมายถึง อุปนิสัยอันดีงามที่สะสมอยู่ในจิตใจ ซึ่งอุปนิสัยอันดีงามนี้ได้มาจากความพยายามที่จะปฏิบัติในสิ่ง ที่ถูกต้องดีงามติดกันมาเป็นเวลานาน

พระเมธีธรรมภรณ์ (2538 : 15) กล่าวว่า คุณธรรม หมายถึงคุณสมบัติที่ดีในจิตใจ

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) (2536 : 14) กล่าวว่า คุณธรรม เป็นสภาพของจิตใจ คือ คุณสมบัติที่เสริมสร้างจิตใจให้ดีงาม ให้เป็นจิตใจที่สูง ประณีตและประเสริฐ

ศูนย์ส่งเสริมจริยธรรม สำนักงานข้าราชการพลเรือน (2542 : 1) อธิบายว่า คุณธรรม คือสภาพคุณงามความดี ดังนั้นมาตรฐานทางคุณธรรมจึงแปลว่า สิ่งที่ดีเอาเป็นหลักสำหรับเทียบ ทางสภาพคุณงามความดี โดยทั่วไปมักใช้ในลักษณะนามธรรมหรือสิ่งที่แสดงถึงคุณงามความดี ทางจิตใจ

ทิสนา แคมมณี (2542 : 1) ได้ให้ความหมายของคุณธรรมว่าเป็นคุณลักษณะหรือ สภาวะของมนุษย์ที่เป็นไปในทางที่ถูกต้อง ดีงาม ซึ่งเป็นภาวะนามธรรมอยู่ในจิตสำนึก

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2543 : 113) ได้ให้ความหมายของคุณธรรมว่าหมายถึง สิ่งที่คุณยอมรับว่าเป็นสิ่งที่ดีงามมีประโยชน์และมีโทษน้อย

สงวน สุทธิเลิศอรุณ (2545 : 19) ได้สรุปปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมมนุษย์อัน ประกอบด้วย

1. ความรู้หรือแนวคิด ได้แก่ สัมมาทิฐิ(เห็นชอบ)และสัมมาสังกัปปะ(ดำริชอบ)
2. พลังจิตหรือความรู้สึก ได้แก่ สัมมาวายามะ(พยายามชอบ)สัมมาสติ(ระลึกชอบ) และสัมมาสมาธิ(ตั้งจิตมั่นชอบ)

3 พฤติกรรมหรือการกระทำ ได้แก่ สัมมาวาจา(เจรจาชอบ)สัมมากัมมันตะ (กระทำชอบ) และสัมมาอาชีวะ(หาเลี้ยงชอบ)

นอกจากนั้น ยังสอดคล้องกับหลักธรรมในเรื่องปัจเจกสมุปปาทของพุทธทาสภิกขุ (2529 : 1-3) ว่าในการพัฒนาตนจะต้องพัฒนา ปัญญาหรือความคิด จิตใจหรือความรู้สึกพฤติกรรม หรือการกระทำ

จากความหมายของคุณธรรมที่กล่าวมาข้างต้นพอสรุปได้ว่า คุณธรรม เป็นสภาพคุณ งามความดี ความรู้สึกในด้านดีที่มีอยู่ในจิตใจของบุคคลที่จะส่งผลให้บุคคลประพฤติดีเป็นที่ ยอมรับของคนในสังคม

คุณธรรมตามหลักศาสนา

1. คุณธรรมตามหลักของศาสนาคริสต์

บัญญัติ 10 ประการ คือบัญญัติที่พระเจ้าทรงมอบไว้แก่ชาวอิสราเอลเพื่อเป็นเครื่องหมายถึงพันธสัญญาที่พระองค์ทรงกระทำกับพวกเขา บัญญัติ 10 ประการเป็นบัญญัติที่สำคัญที่สุดสำหรับชาวคริสต์ด้วย แม้ว่าบัญญัติที่สำคัญที่สุดคือ บัญญัติแห่งรัก แต่บัญญัติ 10 ประการเป็นหลักการที่เป็นรูปธรรมเพื่อการปฏิบัติในชีวิตประจำวัน แม้ว่าเป็นหลักการที่กว้างก็ตาม

(มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2538 : 24 - 25)

บัญญัติ 10 ประการ

- 1) จงนมัสการพระเจ้าแต่ผู้เดียว
- 2) อย่าออกพระนามพระเจ้าโดยไม่สมควร
- 3) วันพระเจ้าให้ถือเป็นวันศักดิ์สิทธิ์
- 4) จงนับถือบิดามารดา
- 5) อย่าฆ่าคน
- 6) อย่าล่วงประเวณี
- 7) อย่าลักทรัพย์
- 8) อย่านินทาว่าร้ายผู้อื่น
- 9) อย่าคิดโลภในประเวณี
- 10) อย่าคิดโลภในสิ่งของผู้อื่น

ด้วยความเชื่อในพระเจ้าสูงสุดผู้เป็น “บิดา” ของมนุษย์ทั้งมวล อีกทั้งการให้ความสำคัญแก่มนุษย์แต่ละคน การเสนอว่า “ความรัก” พระเจ้าและความรักในเพื่อนมนุษย์เป็นเครื่องวัดธรรมของมนุษย์ พระเยซูเจ้าเสนอภาพบุคคลในอุดมคติอันเป็นผู้มีใจอันบริสุทธิ์ ดังคำสอนเกี่ยวกับมหาบุญลาก 8 ประการ ความว่า

“มหาบุญลากแก่ผู้มีใจยากจน
 เหตุว่าพระอาณาจักรแห่งสวรรค์เป็นของเขา
 มหาบุญลากแก่ผู้มีใจโศกเศร้า
 เหตุว่าเขาจะได้รับการปลอบโยน
 มหาบุญลากแก่ผู้มีใจอ่อนโยน
 เหตุว่าเขาจะได้เป็นเจ้าของแผ่นดิน
 มหาบุญลากแก่ผู้มีความกระหายในความยุติธรรม
 เหตุว่าเขาจะได้รับความพึงพอใจ

มหานุญลาภแก่ผู้มีใจเมตตากรุณา
 เหตุว่าเขาจะได้รับความเมตตากรุณาด้วยกัน
 มหานุญลาภแก่ผู้มีใจบริสุทธิ์
 เหตุว่าเขาจะได้พบพระเป็นเจ้า
 มหานุญลาภแก่ผู้สร้างสันติ
 เหตุว่าเขาจะเรียกเจ้าว่าบุตรพระเจ้า
 มหานุญลาภแก่ผู้ถูกข่มเหงเพราะความยุติธรรม
 เพราะพระอาณาจักรแห่งสวนสวรรค์เป็นของของเขา”

จริยธรรมคริสต์มีรากฐานอยู่บนความเชื่อของพระเจ้าและ “อาณาจักรแห่งสวนสวรรค์” คำประกาศของพระเยซูเจ้าคือ “ข่าวดี” ที่ว่า พระเจ้าได้ส่งพระบุตรของพระองค์คือพระเยซูคริสต์มาไถ่บาป เพื่อประกาศอาณาจักรของพระเจ้าเข้ามาใกล้แล้ว ขอให้มนุษย์สำนึกผิดและกลับมหายศของพระองค์ตามคำสอนของพระเยซูเจ้า

ซีรศักดิ์ อัครบวร (2542 : 63) ได้กล่าวถึง หลักธรรมของศาสนาคริสต์ว่า แนวคิดของศาสนาคริสต์ที่สำคัญที่สุด คือ ความศรัทธาที่กล่าวในคัมภีร์ว่า “พระผู้เป็นเจ้าเป็นผู้สร้างมนุษย์ขึ้นมาด้วยความรักและพระองค์ก็ปรารถนาให้มนุษย์ทุกคนกลับไปหาพระองค์ อยู่กับพระองค์ตลอดไป นั่นคือความจริงที่คริสต์ชนทุกคนควรจะยอมรับ และคริสตชนทุกคนจะต้องทำให้ชีวิตของตนได้พบกับความสุขและสันติทั้งในโลกนี้และโลกหน้า ด้วยการถือตามบัญญัติของพระองค์ด้วยการรักพระเจ้าอย่างสิ้นสุดชีวิตจิตใจ สิ้นสุดกำลังความคิดและด้วยความรักเพื่อมนุษย์เหมือนรักตนเอง”

จากที่ได้กล่าวมา สรุปได้ว่า หลักจริยธรรมของศาสนาคริสต์ คือ ความรักที่มีต่อพระเจ้าและเพื่อนมนุษย์ในธรรมบัญญัติมีการเขียนไว้ว่า “จงรักพระองค์ผู้เป็นพระเจ้าด้วยสุดจิตสุดใจของเจ้า ด้วยสิ้นสุดกำลังและสิ้นสุดความคิดของเจ้า และจงรักเพื่อนบ้านเหมือนรักตนเอง” จึงเป็นสิ่งที่คริสต์ชนทุกคนควรยึดถือปฏิบัติอันจะนำไปสู่ชีวิตที่ดี มีสันติสุขในใจ ซึ่งจะนำพาการไปสู่ความประพฤติที่ดีตามหลักจริยธรรม คือ ความจงรักภักดี ความมีเมตตากรุณา ความยุติธรรม และการให้อภัย เป็นต้น

2. คุณธรรมตามหลักศาสนาอิสลาม

หลักธรรมคำสอนของศาสนาอิสลามเกิดจากการผสมผสานของกฎบัญญัติภาคปฏิบัติในพระคัมภีร์อัลกุรอาน กับกิจวัตรปฏิบัติส่วนพระองค์ของพระมหามะหมัด ชาวมุสลิมถือว่าผู้นับถือศาสนาอิสลามจะบังเกิดผลคืออย่างแท้จริง ต้องปฏิบัติตามหลักธรรมอิสลาม

(มูลนิธิวิกิพีเดียสารานุกรมเสรี, 2553 : ออนไลน์) ได้กล่าวถึงจริยธรรมตามหลักศาสนาอิสลามสอนว่า ในการดำเนินชีวิตจงเลือกสรรเฉพาะสิ่งที่ดี เป็นคนที่ยุติธรรมที่ ห่วงใย เมตตา ซื่อสัตย์ต่อผู้อื่น รู้จักปกป้องต่อสิทธิของตน ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น เป็นผู้มีความเสียสละไม่เห็นแก่ตัว และหมั่นใฝ่หาความรู้ ทั้งหมดที่กล่าวมานี้เป็นคุณสมบัติของผู้มีจริยธรรม ซึ่งความสมบูรณ์ทั้งหมดอยู่ที่ความยุติธรรม ดังต่อไปนี้

1) หลักการปฏิบัติของศาสนาอิสลาม ศาสนาสอนว่า กิจกรรมงานต่าง ๆ ที่ทำนั้นมีความเหมาะสมกับตนเองและสังคม ขณะเดียวกันต้องออกห่างจากงานที่ไม่ดี ที่สร้างความเสื่อมเสียอย่างสิ้นเชิง ส่วนการประกอบคุณงามความดีอื่น ๆ เช่น การถือศีลอด การละหมาด และสิ่งที่คล้ายคลึงกับสิ่งเหล่านี้เป็นการแสดงให้เห็นถึงการเป็นบ่าวที่จงรักภักดี และปฏิบัติตามบัญชาของพระองค์ผู้เจ้านายและคำสอนของศาสนาที่ทำหน้าที่คอยควบคุมความประพฤติของมนุษย์ ทั้งที่เป็นหลักศรัทธาหลักปฏิบัติและจริยธรรม เราอาจกล่าวได้ว่าผู้ที่ละเมิดคำสั่งต่าง ๆ ของศาสนา ศาสนามีได้ถือว่าเขาเป็นผู้ที่มีความศรัทธาอย่างแท้จริง หากแต่เขากระทำการต่าง ๆ ไปตามอารมณ์และความต้องการใฝ่ต่ำของเขาเอง

2) ศาสนวินัย นิติศาสตร์และการพิพากษา มีดังนี้

2.1) วาญิบ คือ หลักปฏิบัติภาคบังคับที่มุกัลลัฟ (มุสลิมผู้อยู่ในศาสนานิติภาวะ) ทุกคนต้องปฏิบัติตาม ผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามจะต้องถูกลงทัณฑ์ เช่น การปฏิบัติตามฐานบัญญัติของอิสลาม (รูกน) ต่าง ๆ การศึกษาวิชาการอิสลาม การทำมาหากินเพื่อเลี้ยงดูครอบครัว

2.2) ฮะรอม คือ กฎบัญญัติที่ห้ามมุกัลลัฟทุกคนต้องละเว้น ผู้ที่ไม่ละเว้นจะต้องถูกลงทัณฑ์

2.3) ฮะลาล คือ กฎบัญญัติที่อนุมัติให้มุกัลลัฟทุกคนสามารถกระทำได้ อันได้แก่การนึกคิด วาจา และการกระทำที่ศาสนาได้อนุมัติให้ เช่น การรับประทาน

2.4) มุสตะฮับ หรือที่เรียกกันติดปากว่า ชุนนะฮฺ (ชุนนะฮ์, ชุนนัต) คือ กฎบัญญัติชักชวนให้มุสลิมและมุกัลลัฟกระทำ หากไม่ปฏิบัติก็ไม่ได้เป็นการฝ่าฝืนศาสนวินัย โดยทั่วไปจะเกี่ยวข้องกับหลักจริยธรรม เช่น การใช้น้ำหอม การขลิบเล็บให้สั้นเสมอ การนมาซ นอกเหนือจากนมาซภาคบังคับ

2.5) มักรูฮ คือ กฎบัญญัติอนุมัติให้มุกัลลัฟทุกคนกระทำได้ แต่พึงละเว้น คำว่ามักรูฮในภาษาอาหรับมีความหมายว่า น่ารังเกียจ โดยทั่วไปจะเกี่ยวข้องกับหลักจริยธรรม เช่น การรับประทานอาหาร อาหารที่มีกลิ่นน่ารังเกียจ การสวมเสื้อผ้าอาภรณ์ที่ขัดต่อกาลเทศะ

2.6) มุบาฮ คือ สิ่งที่ถูกบัญญัติไม่ได้ระบุเจาะจง จึงเป็นความอิสระสำหรับมุ
กัลลัฟที่จะเลือกกระทำหรือละเว้น เช่น การเลือกพาหนะ อุปกรณ์เครื่องใช้ หรือการเล่นที่ไม่ขัด
ต่อบทบัญญัติห้าม

3) ฐานบัญญัติอิสลาม (รูกุน) ของซุนนีย์

3.1) การปฏิญาณตนว่าไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากอัลลอฮและมุฮัมมัดเป็นศาสนทูต
ของอัลลอฮ

3.2) ดำรงการละหมาดวันละ 5 เวลา

3.3) จ่ายซะกาต

3.4) ถือศีลอดในเดือนรอมฎอนทุกปี

3.5) บำเพ็ญฮัจย์ หากมีความสามารถ

4) ฐานบัญญัติอิสลาม (รูกุน) ของชีอะฮ

4.1) ดำรงการละหมาดวันละ 5 เวลา

4.2) จ่ายซะกาต

4.3) จ่ายคุมส. นั่นคือ จ่ายภาษี 1 ใน 5 ของผู้ปกครองอิสลาม

4.4) บำเพ็ญฮัจย์ หากมีความสามารถทั้งกำลังกายและกำลังทรัพย์

4.5) ถือศีลอดในเดือนรอมฎอนทุกปี

4.6) ญิฮาด นั่นคือ การปกป้องและเผยแผ่ศาสนาด้วยทรัพย์และชีวิต

4.7) ส่งใช้ในสิ่งที่ดี

4.8) สั่งห้ามไม่ให้ทำชั่ว

4.9) การรักดีต่อบรรดาอิมามอันเป็นผู้นำที่ศาสนากำหนด

4.10) การตัดขาดจากบรรดาศัตรูของอิมามอันเป็นผู้นำที่ศาสนากำหนด

ประทีป สวาโย (2545 : 79 - 80) ได้สรุปหลักธรรมคำสอนของศาสนาอิสลามที่
มุสลิมควรประพฤติดี ดังนี้

ข้อควรยกเว้นทางกาย

1) ไม่กราบไหว้รูปเคารพ

2) ไม่ดูหมิ่นคัมภีร์อัลกุรอานและคำสอนของมุฮัมมัด

3) ไม่เอนเอียงไปทางศาสนาอื่น

4) ไม่ทำความสกปรกให้เกิดแก่คัมภีร์อัลกุรอานและพระนามของอัลลอฮ

ข้อควรเว้นทางวาจา

1) ไม่พูดว่า ตนได้เคยเห็นอัลลอฮ

- 2) ไม่พูดว่า ตนได้สนทนากับอัลลอฮ์
- 3) ไม่พูดว่า อัลลอฮ์ทรงมีความงดงาม
- 4) ไม่ยกเอานามของอัลลอฮ์มาอ้างในการกระทำที่ไม่ควร
- 5) ไม่กล่าวหาหรือนินทาบรรดาพี่น้องมุสลิมว่าเป็นผู้ปฏิบัตินอกกลุ่มนอกทาง
- 6) สิ่งที่ไม่ได้คืออย่าพูดว่าทำได้ สิ่งที่ได้คืออย่าพูดว่าทำไม่ได้

ข้อควรเว้นทางใจ

- 1) ไม่สงสัยอัลลอฮ์ว่าเป็นผู้สร้างทุกสิ่งจริงหรือไม่
- 2) ไม่สงสัยความเป็นसानทูตของมุฮัมมัด
- 3) ไม่สงสัยว่าคัมภีร์อัลกุรอานไม่ใช่บทบัญญัติของอัลลอฮ์
- 4) ไม่สงสัยว่าหลังจากมีมุฮัมมัดจะมีศาสนทูตอื่น ๆ อีก
- 5) ไม่สงสัยเรื่องพิธีกรรมต่าง ๆ

ข้อที่มุสลิมไม่ควรปฏิบัติ

- 1) ปฏิเสธไม่ยอมเชื่ออัลลอฮ์ ไม่ยอมเชื่อคุณสมบัติของพระองค์
- 2) ฆ่าตัวตายรวมทั้งผู้อื่น
- 3) ไม่มีความเป็นธรรม ทรมาณสัตว์ ทำให้ผู้อื่นมีความทุกข์ คบหาสมาคมกับคนพาล
- 4) ออกตัญญูต่อพ่อแม่ แม่เพียงกิริยาไม่สุภาพ
- 5) มีชู้ ร่วมรักโดยไม่ถูกต้องตามหลักการของศาสนาอิสลาม

ข้อที่มุสลิมควรปฏิบัติ

- 1) กตัญญูและรักบิดา มารดา
- 2) เคารพอ่อนน้อมต่อผู้มีเกียรติและอาวุโส
- 3) เมตตาสงสารและอุปการะผู้ที่ต่ำกว่า
- 4) รู้จักเอาใจซึ่งกันและกัน เอาใจเขามาใส่ใจเรา
- 5) ประพฤติดีต่อเพื่อนบ้านใกล้เคียง

หลักธรรมที่อิสลามมีกชนจะต้องปฏิบัติศาสนกิจ ทั้งชายและหญิง คือ มุขยบัญญัติ

ซึ่งมีอยู่ 5 ประการ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2538 : 29) ได้แก่

- 1) การกล่าวปฏิญาณตน
- 2) การนมาสการ 5 เวลา
- 3) การบริจาคทรัพย์ตามศาสนบัญญัติ
- 4) การถือศีลอดในเดือนรอมฎอน
- 5) การประกอบพิธีฮัจย์

การปฏิบัติตนตามมุขบัญญัติ ซึ่งมีอยู่ 5 ประการ จะทำให้บุคคลได้กุศลเป็นผู้มีใจบริสุทธิ์สะอาดปราศจากอคติ มีใจเมตตา กรุณาผู้อื่น เป็นผู้รักสงบมีสันติธรรม เห็นใจผู้อื่นที่มีความยากลำบาก รักระเบียบวินัย เป็นผู้ปฏิบัติตามแผน มั่นคงในศีลธรรมและมีสามัคคีธรรม

3. คุณธรรมตามหลักศาสนาพราหมณ์-ฮินดู

เป็นศาสนาที่ประชากรในโลกนับถือเป็นลำดับ 3 ในอินเดียมีประชากรที่นับถือร้อยละ 80 เป็นศาสนาที่เก่าแก่ที่สุดในโลก มีการนับถือประมาณ 3,000 ปีก่อนคริสตกาล เดิมชื่อ ศาสนาตันตรธรรม (หมายถึงศาสนาเก่าแก่มีมานาน) ต่อมาเปลี่ยนเป็นไวทิก (หมายถึง คำสอนจากพระเวท) แล้วเปลี่ยนเป็นอารยธรรม (หมายถึง ธรรมอันดีงาม) ต่อมาเปลี่ยนเป็นพราหมณ์ธรรม (หมายถึง คำสอนของพราหมณ์) หรือศาสนาพราหมณ์ (สุรเชษฐ์ ชีระมณี, 2551 : 146-148) คำว่าฮินดู เป็นคำที่ชาวเปอร์เซียเรียก เพี้ยนมาจากสินธุ (หมายถึง ลุ่มแม่น้ำสินธุที่มีประชากรอยู่หนาแน่น) การเรียกชื่อศาสนามี 3 ชื่อ คือ ศาสนาพราหมณ์, พราหมณ์-ฮินดู, ฮินดู ศาสดา ศาสนาฮินดูมีความแตกต่างจากศาสนาอื่น ๆ คือ

- 1) ไม่มีผู้ก่อตั้งหรือไม่มีศาสดา
- 2) ไม่มีหลักความเชื่อที่เป็นกลาง
- 3) ไม่มีรูปสถาบัน คือ ไม่มีสถาบันที่เป็นที่ยึดเป็นหลักเช่นเดียวกัน เช่น เทพเจ้ามี

หลายองค์ วิธีการปฏิบัติมีหลายแบบ การเคารพมีหลายแบบ พิธีกรรมมีหลายแบบ ตามแต่ใครจะยึดถือ เป็นศาสนาที่รวมความเชื่อต่าง ๆ ไว้ด้วยกัน เช่น มีการปฏิบัติ กฎเกณฑ์ที่ซับซ้อนหรือไม่ปฏิบัติก็มี หนีโลกก็มี เคารพเทพเจ้าหลายองค์ องค์เดียวไม่เคารพเลยก็มีและทุกคนก็ยังเป็นฮินดู ดนฮินดูนับถือพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นเทพเจ้าองค์หนึ่งของฮินดู ฮินดูจึงเป็นศาสนาที่มีความยืดหยุ่น หลักความเชื่อ มีดังนี้

3.1) เชื่อว่าพระพรหมเป็นสิ่งสูงสุด ผู้สร้างทุกสิ่งทุกอย่าง วิญญาณของสัตว์สัตว์มา จากวิญญาณแรกคือพระพรหม (พรหม)

3.2) เชื่อว่าเทพเจ้าต่าง ๆ มีความศักดิ์สิทธิ์ที่ต้องเคารพบูชา เทพเจ้ามีหลายองค์ ได้แก่ พระวิษณุ พระศิวะ พระพรหม พระนารายณ์ เจ้าแม่กาลี หนุมาน พระสัมมาสัมพุทธเจ้า และ อื่น ๆ แต่เทพเจ้าที่มีคนเคารพนับถือมากคือ ตรีมูรติ หรือ 3 มหาเทพ คือ พระวิษณุ พระศิวะ และพระพรหม

3.3) เชื่อกฎแห่งกรรม เหมือนกับศาสนาพุทธ คือ เชื่อว่าทุกชีวิตเกิดมาเพราะกรรม กรรมดี กรรมชั่ว มีผลต่อการเกิดในชาติหน้า มีการเวียนว่ายตายเกิด จุดหมายสูงสุดของชีวิต คือ การหลุดพ้น (ไม่ต้องมาเกิดอีก)

3.4) เชื่อในระบบวรรณะ เพราะพระพรหมเป็นผู้กำหนดขึ้นมา มี 4 วรรณะ คือ วรรณะพราหมณ์ (นักบวช) วรรณะกษัตริย์ (นักรบ) วรรณะแพศย์ (พ่อค้า) วรรณะศูทร (กรรมกร) และวรรณะพราหมณ์เป็นวรรณะสูงสุด

3.5) เชื่อในคัมภีร์พระเวท ที่พระพรหมณ์ประทานให้มี 4 อย่าง ได้แก่ ฤคเวท (บทสรรเสริญพระเจ้า) ยชุรเวท (ว่าด้วยพิธีบูชาัญญและบทสวดประกอบพิธีกรรม) สามเวท หรือ ไตรเวท (ว่าด้วยพิธีกรรมสำหรับประชาชน บูชาต้นไม้ สวมศกดิ์สิทธิ์) และอาถรรพเวท (ว่าด้วยไสยศาสตร์คาถาอาคม)

4) เชื่อและปฏิบัติในจริยธรรมของศาสนา

4.1) ปฏิบัติในคำสอนของภควัทคีตะ (บทเพลงของพระเจ้า) เป็นคำสอนที่ให้ มนุษย์ปฏิบัติ 2 ประการ คือ

4.1.1) การปฏิบัติหน้าที่ของมนุษย์ มนุษย์ทุกคนมีหน้าที่ตามที่พระพรหม กำหนดมาให้แล้ว ซึ่งแบ่งออกเป็นได้ 4 วรรณะ (ในข้อ 4) ซึ่งกรรมเป็นผู้กำหนดให้แต่ละคนเกิด มาในวรรณะใด

4.1.2) จงปฏิบัติหน้าที่ของตน คือ ทำหน้าที่ที่งานหาเลี้ยงชีพไปตามตำแหน่ง หน้าที่ที่วรรณะนั้น ๆ จะพึงอนุญาตให้กระทำได้ ห้ามทำงานข้ามวรรณะคำสอนของภควัทคีตะ พวกรพราหมณ์ซึ่งเป็นนักบวชสั่งสอนได้นำมาตีความและอธิบายไปในแนวทางที่จะเกิดประโยชน์ แก่วรรณะของตน พวกรวรรณะพราหมณ์จึงสวดอาชีพิติ ๆ เช่น แพทย์ไว้สำหรับวรรณะของตน และกษัตริย์เท่านั้น

4.2) การดำเนินชีวิตให้เป็นไปตามหลัก “อาศรม (ที่อยู่)” ซึ่งมี 4 ขั้นตอน คือ

4.2.1) ขั้นที่ 1 พรหมจรยาศรม เป็นช่วงตั้งแต่เกิดจนอายุ 25 ปี ชีวิตการเป็น นักศึกษา เป็นคนโสดศึกษาหาความรู้กับผู้รู้ (ครู)

4.2.2) ขั้นที่ 2 กฤทศศรม อายุ 25-50 ปี มีครอบครัวเป็นสิ่งสำคัญ ทำให้ สังคมมีความมั่นคงเป็นปีกแผ่น การใช้ชีวิตจะดำเนินไปได้แก่ อยู่กับภรรยา ใช้หนี้บิดามารดาโดย มีบุตรสืบสกุล รักษาความดีด้วยการเป็นคนมีอัธยาศัย ขยัน สร้างสังคมให้มีความเจริญรุ่งเรือง

4.2.3) วานปรสศรม อายุ 50-75 ปี จะออกไปอยู่ป่ากับภรรยา พิจารณาหา คุณค่าของชีวิต

4.2.4) สनยาศศรม อายุ 75 ปีขึ้นไป เป็นระยะสุดท้ายของชีวิต เป็นขั้นของ ปราชญ์บริสุทธ์ เขาควรสละโลก สละการยึดมั่นถือมั่นทั้งปวง

4.3) การดำเนินชีวิต ให้ยึดมั่นในจุดหมายสูงสุดของชีวิต มี 4 อย่าง คือ

4.3.1) ธรรม คือ หลักศีลธรรมในสังคม

4.3.2) กาม คือ ให้ความสำคัญกับชีวิตในแนวอาศรม (ในข้อ 2)

4.3.3) อรรถ คือ การแสวงหาทรัพย์ สร้างฐานะทางเศรษฐกิจให้มั่นคง

4.3.4) โมกษะ คือ อิสรภาพทางวิญญาณ เป็นการหลุดพ้นจากการเวียนว่ายตายเกิด โดยจะไม่มาเกิดอีก

4.4) ปฏิบัติหน้าที่การงาน ตามบรรณะของตนให้ดีและไม่ทำงานก้าวก่าวรรณะอื่น จึงจะได้ชื่อว่าปฏิบัติตามที่พระพรหมหรือเทพเจ้าต่าง ๆ ประสงค์

4.5) ปฏิบัติตามพิธีกรรมของศาสนา ซึ่งมีพิธีกรรมได้แก่ กฎสำหรับวรรณะ พิธีประจำบ้าน พิธีสาราถ์ (ทำบุญอุทิศให้แก่ผู้ล่วงลับ) และบูชาเทวดา

ศาสนาฮินดู มีหลักความเชื่อคือพระพรหมเป็นสิ่งสูงสุด และเทพเจ้าต่างๆ เชื่อในระบบวรรณะ กฎแห่งกรรมและคัมภีร์พระเวท ปฏิบัติในจริยธรรมศาสนาตามคำสอนของบทเพลงของพระเจ้า ดำเนินชีวิตให้เป็นไปตามหลัก อาศรม ยึดมั่นในจุดหมายสูงสุดของชีวิต และตระหนักในการปฏิบัติหน้าที่การงานและพิธีกรรมศาสนา

จากที่ได้กล่าวมาสรุปได้ว่า ศาสนาทุกศาสนาล้วนแต่สอนให้ประพฤติปฏิบัติให้อยู่ในคุณงามความดีบนพื้นฐานจากคุณธรรม จริยธรรม อยู่ในกฎเกณฑ์ที่สังคมได้วางเอาไว้เป็นแบบอย่างที่ดี ที่ถูกต้องเหมาะสมเป็นสิ่งคอยขัดเกลา อบรม ปลูกฝังคนให้อยู่ในทางธรรม พรักพร้อมในการที่จะทำความดีเพื่อเป็นเครื่องชี้นำที่ถูกที่ควรทำให้เกิดผลดีต่อตนเอง ต่อการปฏิบัติงานต่อสังคมและบุคคลอื่น

คุณธรรมและความสำคัญของคุณธรรมครู

1. คุณธรรมของครู

คุณธรรมของครู หมายถึง คุณสมบัติที่เป็นความดี ความถูกต้อง เหมาะสม ซึ่งมีอยู่ภายในจิตใจของครู และเป็นแรงผลักดันให้ครูกระทำหน้าที่ของครูอย่างถูกต้องเหมาะสมได้อย่างสมบูรณ์ ซึ่ง ยนต์ ชุ่มจิต (2534 : 141 – 142) ได้สรุปความสำคัญของคุณธรรมของครูไว้ 4 ด้าน คือ

1) ด้านตัวครู

1.1) สัมมาทิฐิ การเห็นชอบ หมายถึง การเห็นชอบตามทำนองคลองธรรม เป็นแสงสว่างส่องทางให้พ้นทุกข์ ครูทั้งหลายหากมีสัมมาทิฐิและถือปฏิบัติเป็นอย่างดีย่อมเป็นครู

1.2) สัมมาสังกัปปะ การดำริชอบ หมายถึง การคิดอย่างฉลาด รอบคอบ รู้จัก ไตร่ตรอง เป็นผู้มิวิตติ รู้จักใช้ความคิดในทางที่ถูกต้องดีงาม คิดในทางสร้างสรรค์ และเป็นประโยชน์ทั้งต่อตนเอง ต่อศิษย์ และต่อสังคม

1.3) สัมมาวาจา การพูดจาชอบ หมายถึง การไม่พูดจาต่อเสียด ไม่เพื่อเจ้า ไม่พูดหยาบและไม่พูดปดพูดเท็จ วิธีพูดของครูมีผลต่อความรู้สึกและจิตใจของศิษย์เสมอ หากครูพูดด้วยความจริงใจ อ่อนโยน ไพเราะ ย่อมทำให้ศิษย์มีความเคารพและรักนับถือ

1.4) สัมมากัมมันตะ การทำงานชอบ หมายถึง การกระทำกิจการต่างๆ ด้วยความเต็มใจ และตั้งใจอย่างเต็มความสามารถ เพื่อให้เกิดผลดีต่อผู้เกี่ยวข้อง

1.5) สัมมาอาชีพ การเลี้ยงชีวิตชอบ หมายถึง การทำอาชีพสุจริต และไม่ผิดกฎหมายทั้งหลาย

1.6) สัมมาวายามะ การเพียรชอบ หมายถึง การมุ่งมั่นพยายามในทางดี ครูต้องมีความเพียร คือ พยายามศึกษาหาความรู้อยู่เสมอ มีมานะพยายามสร้างความสำเร็จในหน้าที่การงานตามทำนองคลองธรรม

1.7) สัมมาสติ การระลึกชอบ หมายถึง การพิจารณาไตร่ตรองในทางที่ถูก ทั้งมีสติปัญญาเฉียบแปลมรอบคอบ ในการผจญปัญหาต่างๆ

1.8) สัมมาสมาธิ ความตั้งใจมั่นชอบ หมายถึง การตั้งอยู่ในความสงบ ไม่ปล่อยให้กิเลสทั้งหลายเกิดขึ้นจนทำให้หลงผิด หากครูผู้มีความตั้งใจมั่นชอบยอมเป็นผู้ประสบความสำเร็จในการดำเนินอาชีพครู

สรุป อริยมรรคนี้จำแนกได้เป็น 3 กลุ่ม คือ

กลุ่มแรก ได้แก่ สัมมาทิฏฐิกับสัมมาสังกัปปะเป็นเรื่องของปัญญาหรือความสว่าง กล่าวคือ ผู้มีปัญญาหรือความสว่างย่อมรู้ และคิดในทางที่ถูกและที่ดี

กลุ่มที่สอง คือ สัมมาวาจา สัมมากัมมันตะ และสัมมาอาชีวะ เป็นกลุ่มธรรมที่เกี่ยวกับการรักษาศีลหรือความสะอาด ผู้มีธรรมเหล่านี้ย่อมไม่เกิดความสับสน วุ่นวาย ทะเลาะเบาะแว้งแข่งขันชิงดีชิงเด่น

กลุ่มสุดท้าย คือ สัมมาวายามะ สัมมาสติ และสัมมาสมาธิ เป็นธรรมที่เกี่ยวกับสมาธิหรือความสงบพรหมวิหาร 4 เป็นธรรมที่คำจุนโลก ครูจะต้องมีธรรมประจำใจอันประเสริฐนี้เพื่อเป็นหลักประพฤติปฏิบัติตนที่ดีงาม ได้แก่

1) เมตตา คือ ความรักใคร่ปรารถนาดีอยากให้เรามีความสุข มีจิตใจที่ดีงาม ผู้ที่เป็นครูอาจารย์จะต้องมีเมตตาเป็นที่ตั้ง

2) กรุณา ความสงสาร เอ็นดูศิษย์ พึงช่วยเหลือให้พ้นจากความทุกข์และความไม่รู้ มุทิตา คือ ความชื่นชมยินดีเมื่อศิษย์ได้ดี และยกย่องเชิดชูให้ปรากฏ อันเป็นการให้กำลังใจและช่วยให้เกิดความภูมิใจในตนเอง

3) อุเบกขา คือ การวางตัววางใจเป็นกลาง อันจะให้ดำรงอยู่ในธรรมตามที่พิจารณาเห็นด้วยปัญญา มีจิตเรียบตรงเพียงธรรมคุณตราซัง ไม่เอนเคียงด้วยรักหรือชัง พร้อมทั้งจะวินิจฉัยและปฏิบัติไปตามธรรม พร้อมทั้งจะให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลเมื่อผู้อื่นร้อนเป็นทุกข์

4) ฆราวาสธรรม 4 เป็นหลักธรรมที่ให้แนวคิดเกี่ยวกับการครองเรือน และหลักการครองชีวิตของคฤหัสถ์ มี 4 ประการ คือ

4.1) สัจจะ คือ ความจริง ความซื่อตรง ซื่อสัตย์ และจริงใจ ซึ่งจำแนกออกได้เป็น สัจจะต่อตนเอง ต่อผู้อื่น ต่อหน้าที่การงาน และต่อประเทศชาติ

4.2) ทมะ คือ การฝึกฝน การข่มใจ ฝึคนิสัย รู้จักควบคุมจิตใจ แก้ไขข้อบกพร่อง ตั้งมั่นในจุดหมาย ไม่ท้อถอย

4.3) จาคะ คือ การเสียสละ การให้รู้จักละกิเลส มีใจกว้างพร้อมที่จะรับฟัง ความทุกข์ ความคิดเห็น แสดงความต้องการของผู้อื่น พร้อมทั้งจะร่วมมือ ช่วยเหลือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่ผู้อื่น

4.4) สังคหัตถ์ 4 เป็นหลักธรรมที่ให้แนวคิดเกี่ยวกับการยึดเหนี่ยวจิตใจบุคคล และการประสานความสามัคคีในกลุ่มคน ประกอบด้วย

4.4.1) ทาน หมายถึง การให้ ครูอาจารย์จะต้องให้ คำแนะนำสั่งสอน ให้ ความรู้และความเข้าใจในเรื่องต่างๆ

4.4.2) ปิยวาจา หมายถึง พูดจาด้วยน้ำใจหวังดี มุ่งให้เป็นประโยชน์และเกิดผลดี ทำให้เกิดความเชื่อถือและเคารพนับถือ

4.4.3) อัตถจริยา หมายถึง การประพฤติอันเป็นประโยชน์ การขวนขวาย ช่วยเหลือกิจการสาธารณประโยชน์ ตลอดจนช่วยแก้ไขปรับปรุงส่งเสริมในทางจริยธรรมแก่ผู้อื่น

4.4.4) สมานัตตตา หมายถึง การทำตนให้เสมอต้นเสมอปลาย ตลอดจน การวางตัวให้เหมาะสมแก่ฐานะ ภาวะ บุคคล เหตุการณ์และสิ่งแวดล้อม

5. อิทธิบาท 4 เป็นหลักธรรมที่ทำให้ทำงานประสบความสำเร็จ ประกอบด้วย

5.1) ฉันทะ คือ ความพึงพอใจ ความต้องการที่จะทำ ใฝ่ใจรักจะทำสิ่งนั้นอยู่เสมอ และปรารถนาทำให้ได้ผลดียิ่งๆ ขึ้นไป

5.2) วิริยะ คือ ความเพียร ขยันหมั่นเพียรประกอบสิ่งนั้นๆ ด้วยความพยายาม เข้มแข็งอดทน

5.3) จิตตะ คือ ความคิดตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำและทำสิ่งนั้นด้วยความคิด เอาจิต ฝกใฝ่ไม่ปล่อยใจให้ฟุ้งซ่านจากสิ่งที่ต้องรับผิดชอบ

5.4) วิมังสา คือ ความไตร่ตรอง หมั่นใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญตรวจตราหา เหตุผล และมีการวางแผน ปรับปรุงงานอยู่เสมอ งานของครูเป็นงานที่เกี่ยวข้องและซับซ้อนที่สุด กับ “คน” และการสอนเป็นศิลปะที่ยากที่สุดในกระบวนการศิลปะทั้งหมด อีกทั้งเป็นศาสตร์ที่ ลึกซึ้งที่สุดในกระบวนการศาสตร์ทั้งหลาย งานของครูจะประสบความสำเร็จเมื่อสามารถทำให้บุคคล ได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามที่ต้องการ ในขณะที่ครูต้องประพฤติตนอยู่ในกรอบของศีลธรรม เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีของเยาวชนและสังคม การที่ครูจะทำหน้าที่ได้โดยสมบูรณ์ ครูจะต้องพัฒนา ตนเองให้มีความรู้ความสามารถทางวิชาการทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ และมีความเพียบพร้อม ทางด้านคุณธรรมความประพฤติ การปฏิบัติงานทั้งหลายเมื่อเกิดข้อบกพร่อง ผิดพลาด ก่อให้เกิด ความเสียหายขึ้นทั้งนั้น หากเป็นการงานในวิชาชีพอื่น ๆ เช่น แพทย์ วิศวกร นักกฎหมาย นักบัญชี เมื่อปฏิบัติงานผิดพลาดก็ต้องรับผิดชอบในผลแห่งความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นอย่างรวดเร็ว แต่ความผิดพลาด บกพร่องของครูที่เกิดจากการละเลยไม่ตั้งใจสอนนั้น ให้ผลในระยะเวลานาน ไกลและเสียหายมากมาย และตัวครูเองก็ไม่ได้เข้ามารับผิดชอบต่อความผิดพลาดนั้น แต่ก็คือว่า เป็นการสร้างกรรมหนักไว้ให้แก่สังคมแล้ว ผู้เป็นครูจึงพึงต้องสังวรและระวังในเรื่องนี้ แม้ว่างาน ของครูจะใช้ระยะเวลายาวนานในการเห็นผล แต่การทำงานของครูจะเป็นเสมือนการ ไปรยหว่าน เมล็ดพันธุ์แห่งปัญญาและความดีลงไว้ใน ตัวศิษย์ แล้วเฝ้าดูแลพุ่มพักด้วยสายใยแห่งความรักและ ศรัทธา จนต้นกล้าที่อ่อนแอและเยาว์วัยนั้นเติบโตแข็งแรง ผลิดอกออกช่อและผลเป็นคนดีมากมาย อยู่เต็มสังคม แต่การที่ครูจะทำงานดังกล่าวนี้สำเร็จลงได้ตัวครูก็ต้องเปี่ยมไปด้วยความรู้และ คุณธรรมที่จำเป็นสำหรับครูเสียก่อน ซึ่ง คุณธรรมของครูนั้น คือ คุณงามความดีของบุคคลที่เป็น ครูหรือพฤติกรรมที่ดีของครูที่ปฏิบัติอย่างมีสติ รู้ผิด รู้ชอบ รู้ดี รู้จักวางตัวเหมาะสม (คณาจารย์ ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา. 2534 : 107)

ธีรศักดิ์ อัครบวร (2542 : 86-90) ได้อธิบายถึง หลักธรรมในศาสนาพุทธเพื่อสร้าง คุณธรรมความศรัทธาในการประกอบวิชาชีพครู โดยเสนอหลักธรรม 5 ประการ ดังนี้

1) การใช้หลักการเบญจศีล เบญจธรรม เป็นหลักธรรมที่สามารถควบคุมความ ประพฤติทางกาย วาจา จิตใจ ควบคุมให้ตั้งอยู่ในความดีงามซึ่งเป็นคุณธรรมพื้นฐานมีความสำคัญ ในการดำรงชีวิตเป็นอย่างยิ่ง

2) หลักพรวาสธรรม 4 ธรรมที่เป็นครูสามารถใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติหน้าที่ ของการเป็นครูที่ดี จะต้องเป็นผู้มีความซื่อตรง จริใจต่อตนเอง และผู้อื่น ฝึกนิสัยการรู้จัก ปรับปรุงตนเอง ความอดทนต่อหน้าที่ ผู้เสียสละ ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเสียสละ

3) หลักพรหมวิหาร 4 ธรรมที่ทำให้เกิดประโยชน์แก่เพื่อนมนุษย์ ครูเปรียบเสมือน เป็นผู้ทำประโยชน์ให้แก่ผู้เรียนและผู้อื่นด้วยความบริสุทธิ์ใจโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน หลักธรรม

ในการปฏิบัติที่ก่อให้เกิดประโยชน์นี้ได้แก่ ความปรารถนาคืออยากให้ผู้เรียนและผู้อื่นได้มีความสุข ช่วยเหลือผู้อื่นโดยใช้สติปัญญาที่มีอยู่ในการช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นทุกข์ได้ มีความยินดีเมื่อผู้เรียนและผู้อื่นประสบความสำเร็จ ครูผู้มีจิตใจเป็นกลางดำรงชีวิตอยู่ในศีลธรรม

4) หลักสัจจกวีธรรม 4 เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจครูให้มีความรัก ความสามัคคี และรู้จักช่วยเหลือผู้อื่น หลักธรรมที่ควรปฏิบัติ คือ ผู้ให้ความรู้ด้วยความจริงใจ โดยไม่ได้หวังสิ่งตอบแทนพูดจาสุภาพ ประพฤติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ช่วยเหลือและส่งเสริมในสิ่งที่ถูกต้องดีงามแก่ผู้เรียนและผู้อื่น ปฏิบัติตนเสมอต้นเสมอปลาย ปฏิบัติตนเหมาะสมแก่ฐานะ

5) หลักทศ 6 เป็นหลักธรรมที่ควรปฏิบัติต่อบุคคล และธรรมที่สำคัญสำหรับครูนั้น เป็นธรรมที่อยู่ในทิศเบื้องขวา คือ ทักขิณทศ หรือ ทิศใต้ ฉะนั้นผู้เป็นครูจึงควรมีลักษณะดังต่อไปนี้

- 5.1) ฝึกฝนแนะนำให้เด็กเป็นคนดี
- 5.2) สอนให้เด็กมีความรู้ความเข้าใจอย่างชัดเจน
- 5.3) สอนและถ่ายทอดวิชาความรู้ให้ศิษย์อย่างเต็มความสามารถ
- 5.4) ยกย่องให้เป็นที่ยอมรับ
- 5.5) สร้างเครื่องมือคุ้มภัยในทิศต่างๆ (ฝึกทักษะการดำรงชีวิตที่ดี)

คุณธรรมที่ครูควรใช้เป็นเครื่องประเทืองปัญญาและประคองใจมีดังนี้

(สุจริต เพียรชอบ. 2542 : 265 - 273)

1) ธรรมะซึ่งเป็นวิถีทางแห่งความสำเร็จ ได้แก่ ก่อทิบาทถี่ ธรรมะข้อนี้ประกอบด้วย

1.1) ฉันทะ คือ ความรัก ครูควรมีความรัก ความพอใจในการสอน รักวิชาที่สอน รักวิชาชีพครูรักศิษย์รักที่จะเห็นศิษย์มีวิชาความรู้ มีความเจริญก้าวหน้าและประสบความสำเร็จ ในชีวิต การสอนและการให้คำปรึกษากับผู้เรียนก็ทำไปด้วยใจรัก ไม่ได้พอใจให้ผ่านไปหรือเสร็จไป เพราะเป็นหน้าที่

1.2) วิริยะ คือ ความขยันขันแข็ง ครูที่มีความมานะพยายาม พากเพียร ที่จะค้นคว้าหาความรู้แปลก ๆ ใหม่ ๆ มาสอน ช่วยให้ผู้เรียนได้รับความรู้กว้างขวางและลึกซึ้ง ครู ขยันจัดทำและเตรียมสื่อการเรียนการสอนเพื่อให้การสอนประสบผลดี ขยันจัดกิจกรรมต่าง ๆ ทั้ง กิจกรรมในหลักสูตรหรือกิจกรรมนอกหลักสูตร ขยันหมั่นประชุมกับเพื่อนครูเพื่อปรึกษาหารือ หรือวางแผนการสอน หรือประสานงานทางด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนร่วมกัน หมั่นประชุมปรึกษากับผู้เรียนเพื่อวางจุดมุ่งหมายในการเรียนร่วมกัน หรือประชุมให้คำปรึกษาหารือทั้ง เป็นกลุ่มและเป็นรายบุคคล

1.3) จิตตะ คือ ความใส่ใจ ความฝักใฝ่ในงานที่ทำความรับผิดชอบในงานที่ตน สอนความตั้งใจแน่วแน่ในอันที่จะถ่ายทอดความรู้และปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมแก่ศิษย์

สำหรับงานอื่นที่ได้รับมอบหมายนอกจากการสอน ครูก็พยายามตั้งใจอย่างเต็มสติกำลัง
ความสามารถ

1.4) วิมังสา คือการไตร่ตรองใช้เหตุผล ครูควรเป็นผู้ที่ใช้ปัญญาพิจารณาคิดค้น
ด้วยเหตุผล รู้จักหาวิธีทำงานให้สำเร็จรวดเร็ว เมื่อประสบปัญหาใดไม่ว่าจะเป็นด้านการเรียน การ
สอน ด้านวินัยการปกครอง หรือด้านมนุษยสัมพันธ์ก็จะใช้ปัญญาไตร่ตรองอย่างรอบรอบไม่ว่าความ
และนอกจากจะเป็นผู้ที่รู้จักไตร่ตรองใช้เหตุผลด้วยตนเองแล้ว ก็ควรที่จะได้หาทางกระตุ้นให้ศิษย์
รู้จักคิด รู้จักไตร่ตรองพิจารณาสิ่งต่างๆ อย่างถี่ถ้วน และมีเหตุผลด้วย

2) ธรรมะอันเป็นที่ตั้งแห่งการสงเคราะห์ยึดเหนี่ยวน้ำใจคนธรรมะข้อนี้ คือ
สังกหัตถ์ 4 ประกอบด้วย

2.1) ทาน คือ การให้ครูจะเป็นผู้ให้ คือ ให้ความรู้ ความคิดแก่ศิษย์ด้วยความ
เต็มใจ ครูควรเป็นผู้ให้ความรู้และแนวคิดที่ถูกต้องแก่ศิษย์ รวมทั้งวิธีคิด วิธีศึกษาหาความรู้ด้วย
เพื่อศิษย์จะได้นำไปใช้ในการศึกษาหาความรู้และดำเนินชีวิตต่อไป นอกจากวิทยาการแล้วอาจให้
กำลังใจ ให้ความรักความเมตตา ให้อภัยเมื่อศิษย์หรือบุคคลที่ครูเกี่ยวข้องด้วยทำผิดพลาด ให้ปัน
สิ่งของ เช่น หนังสือ หรือเอกสารต่าง ๆ อันจะเป็นประโยชน์แก่ผู้เรียน ในบางกรณีอาจมีนักเรียน
ที่ยากไร้อยู่ในชั้นขาดอุปกรณ์การเรียน เช่น สมุด หนังสือ ครูก็ควรจัดหาให้ด้วยความเต็มใจ

2.2) ปิยวาจา ครูควรเป็นผู้ที่เจรจาด้วยถ้อยคำที่ไพเราะ นุ่มนวล จะว่ากล่าว
ตักเตือนศิษย์ก็ไม่มุทะลุคุดัน ไม่พูดจาบาดหมางใจ อันจะทำให้ผู้ใดผู้หนึ่งต้องเจ็บช้ำน้ำใจ เพราะ
คำพูดนั้น ขณะที่โกรธไม่พอใจก็ใช้ความอดทน ประหยัดถ้อยคำและพูดจาให้เหมาะสม การให้
คำปรึกษาต่าง ๆ ก็พูดจากับศิษย์โดยดี

2.3) อุตถจริยา ครูควรประพฤติปฏิบัติหรือกระทำสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ศิษย์และ
บุคคลอื่น เช่น การให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์แก่ศิษย์และบุคคลอื่น เช่น การให้คำปรึกษา
แนะนำที่เป็นประโยชน์ทั้งในด้านวิชาการและเรื่องส่วนตัว นอกจากนี้ในเรื่องการเรียนการสอนแล้ว
ครูก็ควรที่จะบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อชุมชนที่ครูปฏิบัติงานอยู่ด้วย เช่น ช่วยเหลือกิจกรรม
ต่าง ๆ หรืออาจเป็นผู้ริเริ่มหรือเป็นผู้นำในการพัฒนาชุมชน เช่น การทำถนน การขุดสระน้ำการ
สร้างศาลาประชาคม เป็นต้น

2.4) สมานัตตา ครูควรทำงานเป็นกันเองกับศิษย์ ไม่ถือตัวหรือวางตนสูงเกินไปจน
ผู้เรียนไม่กล้าซักถามคำถามหรือแสดงความคิดเห็นกับผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนก็เช่นเดียวกัน
ครูควรเป็นคนที่มีหน้าตายิ้มแย้มแจ่มใส พูดจาทักทายหรือทำงานกับทุกคนได้อย่างเป็นกันเอง

3) ธรรมะสำหรับผู้ใหญ่ ผู้ที่จะปกครองคนต้องมี พรหมวิหารสี่ ซึ่งได้แก่

3.1) เมตตา ครูควรมีจิตเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่มีจิตปรารถนาที่จะให้ศิษย์และบุคคลที่ครูเกี่ยวข้องกับมีความสุข ทั้งสุขกายและสุขใจ

3.2) กรุณา เมื่อศิษย์หรือบุคคลต่าง ๆ ที่ครูเกี่ยวข้องกับจะเป็นเพื่อนครูด้วยกัน หรือผู้ใดก็ตาม ประสบความเดือดร้อน มีปัญหาต่าง ๆ ครูก็ควรที่จะพยายามช่วยเหลือให้เขาพ้นทุกข์ เกิดความสุขกายสบายใจหรือเมื่อผู้ใดประสบทุกข์ยากก็รู้สึกสงสาร เห็นอกเห็นใจและพยายามหาทางช่วยเหลือให้พ้นจากความทุกข์ยากนั้น ๆ

3.3) มุทิตา ครูที่ดีนั้นเมื่อศิษย์หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับประสบความสุขความสำเร็จครูก็พลอยยินดีเกิดความปีติไปด้วย

3.4) อุเบกขา คือ ความวางเฉย ครูที่ดีควรวางตนเป็นกลาง วางเฉย ไม่เอนเอียง ไม่รัก ไม่ลำเอียง หรือมีอคติต่อนักเรียนคนใดคนหนึ่งเป็นพิเศษ ครูควรมีความปรารถนาดีต่อศิษย์ทุกคนโดยเสมอภาคกัน ไม่เลือกที่รักที่ชัง

4) ธรรมะที่ทำให้คนงาม ได้แก่ขันติและโสรัจจะ

4.1) ขันติ คือ ความอดทน อดกลั้น งานครูเป็นงานที่หนักพอสมควร ครูจะต้องเตรียมการสอน ทั้งการสอน การตรวจงานและการให้คำปรึกษาแก่ผู้เรียน ดูแลชั้นเรียนและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น รวมทั้งอบรมบ่มนิสัยผู้เรียนให้เป็นผู้ที่มีความรู้คู่คุณธรรม ในการสอนนั้น บางครั้งผลการสอนหรือพฤติกรรมที่นักเรียนแสดงออก อาจไม่ได้ตั้งใจครูปรารถนาหรือตามที่ตั้งจุดมุ่งหมายไว้อาจมีผู้ไม่สนใจ พุคคยกันขณะเรียน พาออกนอกเรื่องหรือรบกวนชั้นเรียน ครูอาจเกิดความไม่พอใจ ผู้เรียนบางคนอาจเรียนช้า เรียนไม่ทันเพื่อน ๆ ครูก็ควรใช้ความอดทน พยายามพลิกแพลงวิธีสอน จัดกิจกรรม สอนพิเศษหรือทบทวนให้จนกว่าผู้เรียนจะเข้าใจ นอกจากผู้เรียนแล้ว ครูจะต้องติดต่อกับบุคคลฝ่ายต่าง ๆ ที่อยู่ชุมชนนั้นอีกด้วย โดยเฉพาะ ผู้ปกครอง นั้น จะเป็นบุคคลที่ครูจะต้องติดต่ออยู่เสมอ การติดต่อสื่อสารและการปรึกษาหารือกับ ผู้ปกครอง เพื่อขอความร่วมมือในการแก้ปัญหาเด็ก เป็นภารกิจที่จะต้องมีความอดทน อย่างมาก

4.2) โสรัจจะ คือ ความสงบเสงี่ยม ครูควรเป็นผู้สำรวมทั้งกาย วาจา ใจ มีกิริยามารยาทเรียบร้อยเป็นตัวอย่างที่ดีของเด็ก

ธรรมทั้งสองประการนี้ เป็นธรรมที่ทำให้งามทั้งกาย วาจา ใจ ทำให้ครูผู้ยึดถือธรรมนี้ประพฤติงามด้วยความประพฤติและอัธยาศัย มีดวงหน้าอ้มเอิบ เบิกบานอยู่เสมอ เป็นที่น่ายกย่องนับถือของคนทั่วไป

5) ธรรมะที่เป็นโลกบาล หรือธรรมะที่คุ้มครองโลก ได้แก่หิริและโอตตปปะ

5.1) หิริ หมายถึง ความละอายแก่ใจ ครูควรมีความละอายแก่ใจเมื่อกระทำผิดกระทำชั่วหรือกระทำบาป โดยปกตินุญชย์เราเมื่อเกิดความละอายแก่ใจในสิ่งใดก็มักจะไม่ว่างกระทำ

ในสิ่งนั้น เช่น ถ้าครูความละเอียดที่จะไถ่เวลาของนักเรียนโดยไม่สอนหรือเข้าสอนสาย ครูก็จะขะมักเขม้นสอนด้วยความตั้งใจ หรือเมื่อเกิดความละเอียดในการน้อราษฎ์บังหลวง ครูก็จะไม่กระทำสิ่งนั้น ดังนั้นโอกาสที่จะมีการน้อราษฎ์บังหลวงก็ไม่เกิดขึ้น เป็นต้น

5.2) โอดตบปะ หมายถึง ความเกรงในการทำ ความผิด การทำบาป ถ้าครูเกิดความเชื่อและความเข้าใจว่า การความซื่อจะนำผลซื่อมาให้ ย่อมทำซื่อได้ซื่อครูก็จะละเว้นและพยายามทำความดี นอกจากนี้ยังสามารถถ่ายทอดเรื่องผลกรรมซื่อให้ศิษย์เข้าใจ ศิษย์จะได้ปฏิบัติตนไปในทางที่ถูกที่ควรอีกด้วย

6) ธรรมะที่เป็นของฆราวาสหรือบุคคลทั่วไปสี่ประการ ที่เรียกว่า ฆราวาสธรรมนั้น เป็นธรรมะที่ช่วยให้การปกครองเป็นไปด้วยดี ครูจะต้องปกครองชั้นเรียน ปกครองเด็กในความดูแลและปกครองคนที่อยู่ใต้บังคับบัญชาของครู ฆราวาสธรรมจะช่วยให้ครูประสบความสำเร็จในการทำงานด้านวินัยและปกครองชั้นเรียน ฆราวาสธรรมประกอบด้วย

6.1) สัจจะ คือ ความซื่อสัตย์ต่อกัน ครูควรเป็นผู้ที่มีความจริงใจต่อศิษย์ เพื่อนครูด้วยกันและบุคคลอื่น ๆ เมื่อสัญญากับผู้ใดเรื่องใดก็รักษาคำมั่นสัญญานั้น

6.2) ทมะ คือ ความข่มใจ ในการทำงานของครูอาจเกิดความโกรธ ความคิดฟุ้งซ่าน หรือความกระวนกระวายใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง การรู้จักข่มใจจะเป็นทางที่จะช่วยคุ้มครองครูให้มีความสุข มีจิตใจแจ่มใส เบิกบาน สามารถทำงานได้ดี และทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข ในเรื่องระเบียบวินัยในชั้นนั้น บางครั้งครูอาจประสบความสำเร็จเพราะนักเรียนไม่สามารถประพฤติปฏิบัติตนได้ ดังใจที่ครูปรารถนา ครูอาจเกิดความละเอียดใจ ครูควรรู้จักข่มใจและบังคับใจตนเองให้ได้

6.3) ขันติ คือ ความอดทน ครูจะต้องอดทนต่อการทำงานหนัก การทำงานร่วมกับผู้อื่น อดทนต่อคำพูดของบุคคลหลายฝ่าย ความอดทนจะช่วยให้ครูทำงานต่าง ๆ อย่างได้ผลดี

6.4) จาคะ คือ การสละให้ปันสิ่งของของต่าง ๆ ของคนแก่คนที่ควรให้ปันก็จะเกิด ความพอใจ เกิดความยินดีและเกิดความสุข

ฆราวาสธรรมทั้งสี่ข้อที่ได้กล่าวมาแล้ว นอกจากจะช่วยในการปกครอง การติดต่อสังสรรค์ของคนแล้ว จะช่วยให้ผู้ยึดถือปฏิบัติเป็นคนซื่อสัตย์อดทน และเสียสละ เป็นคนที่มีน้ำใจดีน่าคบหาสมาคมด้วย

7) ธรรมสำหรับคนดีหรือสัปบุริสธรรมเจ็ดประการ การที่ครูสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้โดยปลอดภัย และอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นอย่างมีความสุขนั้น จะต้องมียุทธธรรมเป็นเครื่องยึดถือและปฏิบัติและควรที่จะได้พิจารณาตนเองตามหลักเจ็ดประการ คือ

7.1) ความเป็นผู้รู้จักเหตุ (อัมมัญญตา) ครูควรจะเป็นผู้ที่รู้จักพิจารณาว่าเมื่อเห็นอะไรเกิดขึ้นก็สามารถที่จะพิจารณาได้ว่าผลที่เกิดขึ้นจะเป็นอย่างไร หรือถ้ากล่าวให้ชัดเจนก็คือสามารถพิจารณาผลอันเนื่องมาแต่เหตุได้ เช่น นักเรียนหนีเรียนเหตุที่หนีเรียนเพราะไม่ทำการบ้านกลัวครูตี ยิ่งหนีมากเท่าใดก็ยิ่งไม่เข้าใจบทเรียนมากขึ้นเท่านั้น ผลก็คือสอบตก คนที่ยากจนก็มาจากเหตุหลายประการ แต่เหตุหนึ่งที่สำคัญก็คือความเกียจคร้าน ให้มันคงสืบไป ถ้าครูเป็นผู้รู้จักเหตุก็ย่อมพิจารณาเรื่องต่าง ๆ ได้ว่า เรื่องที่เกิดขึ้นเนื่องมาจากเหตุใด และครูจะประสบผลสำเร็จในการทำงาน

7.2) ความเป็นผู้รู้จักผล (อัทธัญญตา) ครูควรจะเป็นผู้ที่รู้จักพิจารณาผลที่เกิดขึ้นอย่างฉลาด โดยไม่มีความลำเอียง เช่น การที่เห็นผู้อื่นมีชีวิตอยู่อย่างมีความสุข ก็เพราะมีความขยันขันแข็ง หมั่นเพียร รู้จักเก็บหอมรอมริบ รู้จักปฏิบัติตนตามหน้าที่ รู้จักแสวงหาผลประโยชน์ในทางที่ชอบ สิ่งเหล่านี้เป็นผลส่งให้คนร่ำรวยมีชีวิตอยู่อย่างมีความสุข ความเป็นผู้รู้จักผล จะช่วยให้คนรู้จักปรับปรุงตนเอง รู้จักปรับปรุงวิธีสอน และรู้จักปรับตนให้เข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี

7.3) ความเป็นผู้รู้จักตน (อัตถัญญตา) ความรู้จักตนเองว่าเป็นใครมาจากไหน มีความสามารถมากน้อยเพียงใด ในฐานะครู ควรทราบว่าเป็นใครและควรทำหน้าที่อย่างไรบ้าง จึงจะทำหน้าที่ของครูได้อย่างสมบูรณ์และได้ผลดี

7.4) ความเป็นผู้รู้จักประมาณ (มัตถัญญตา) การรู้ประมาณนี้เป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับมนุษย์อย่างยิ่ง ครูควรรู้จักประมาณในการใช้จ่ายใช้สอยในการดำรงชีวิต ถ้ารู้จักวางแผนการใช้จ่ายได้ดี ก็จะไม่เกิดปัญหาด้านการเงิน รู้ประมาณในกำลังร่างกายไม่ทำงานหักโหมจนเกินไป เพราะอาจเจ็บป่วยเป็นอุปสรรคในการทำงานได้ การรู้จักประมาณในการมอบหมายงานให้นักเรียนทำก็เป็นสิ่งสำคัญ เพราะถ้าให้งานมากเกินไปนักเรียนอาจเกิดความเบื่อหน่ายทอดลอย หรือมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อวิชานั้นได้ การรู้จักประมาณจึงเป็นเครื่องช่วยให้ครูประสบความสำเร็จในการทำงานและการดำเนินชีวิตในทุกกรณี

7.5) ความเป็นผู้รู้จักกาล (กาลัญญตา) ครูควรเป็นผู้รู้จักกาล รู้ว่าเวลาใดเหมาะสมที่จะทำอะไร จังหวะช่วงเวลาใดควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างไร ช่วงเวลาใดควรติชมหรือว่ากล่าวตักเตือนผู้เรียน เป็นต้น

7.6) ความเป็นผู้รู้จักชุมชน (ปริสัณญตา) ครูต้องทำงานร่วมกับบุคคลหลายฝ่ายทั้งนักเรียน เพื่อครูผู้บริหาร ผู้ปกครองของ นักเรียน และบุคคลต่าง ๆ ในชุมชน ครูจะต้องรู้จักวางตนให้เหมาะสมกับลักษณะของชุมชนนั้น ๆ จะสามารถทำงานร่วมกับบุคคลทุกฝ่ายได้ดี

พกา สัตยธรรม (2544 : 57-59) กล่าวว่า ครูมีบทบาทสำคัญในการสร้างสังคม
ได้แก่

การพัฒนาและสร้างคน บุคคลที่ใกล้ชิดเด็กกรองลงมาจากบิดามารดาคือครู ครู
นอกจากจะให้วิชาความรู้แล้วยังต้องให้คุณธรรมควบคู่กันไป คือเป็นผู้ที่มีความสามารถ
มีความรู้และต้องมีคุณธรรมและจริยธรรมควบคู่กันไป โดยครูจะต้องเป็นผู้พัฒนาตนเองในด้าน
วิชาการและด้านคุณธรรม เพื่อเป็นตัวอย่างในการสร้างคนที่มีคุณธรรมอย่างสมบูรณ์แบบ

การสืบทอดและรักษาระเบียบประเพณีและวัฒนธรรมของชาติ ครูจะต้องมีความรู้
ความสามารถที่จะอบรมสั่งสอนและมีความสามารถในการถ่ายทอดประสบการณ์ต่างๆตลอดจน
การจัดการประสบการณ์ที่ดีเพื่อปลูกฝังทัศนคติที่ดีงามและมีคุณค่าที่เหมาะสมให้แก่เยาวชนของชาติ

การเป็นผู้นำของสังคม โดยคาดหวังว่าครูจะต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถ มีความรู้ที่ดี
มีความสามารถที่จะอบรมสั่งสอนให้ศิษย์ของตนมีความรู้ความสามารถ เป็นผู้นำของสังคมได้
และครูเองก็จะต้องให้ความคิดเห็นและให้คำปรึกษาในเรื่องราวต่างๆ ได้ ขณะเดียวกันก็ต้องเป็น
ผู้นำทางความประพฤติ เพื่อเป็นตัวอย่างที่ดีมีคุณค่าแก่บุคคลในสังคมที่ตนอาศัยอยู่

กรมการฝึกหัดครู (2523 : 3) ได้ทำการวิจัยเพื่อสำรวจโครงสร้างคุณลักษณะของ
จริยธรรมเมื่อได้คุณลักษณะต่างๆ ของจริยธรรมแล้วยังได้รับการปรับปรุงจากผู้ทรงคุณวุฒิอีกครั้ง
พบว่า มีคุณลักษณะจริยธรรมที่ควรปลูกฝังในสังคมไทย 11 ประการ คือ

- 1) ความรับผิดชอบ
- 2) ความซื่อสัตย์
- 3) ความมีเหตุผล
- 4) ความกตัญญูกตเวที
- 5) ความมีระเบียบวินัย
- 6) ความเสียสละ
- 7) ความประหยัด
- 8) ความอดุสาหะ
- 9) ความยุติธรรม
- 10) ความสามัคคี
- 11) ความเมตตากรุณา

สมบัติ มหาเรศ (2528 : 131) ได้กล่าวว่าถึงลักษณะของครูที่พึงประสงค์ ไว้ดังนี้
ครูที่มีคุณธรรมต้องรู้จักควบคุมตนเอง คือเป็นผู้รักษาวินัยแห่งตนเอง นอกจากจะได้
พูดเรื่องวินัยข้าราชการ ซึ่งมีรายละเอียดมากแล้ว แต่วินัยเฉพาะตนก็นับว่าสำคัญ ถ้าคนเราขาด
วินัยในตนแล้ว วินัยในวงกว้างก็จะไร้ความหมาย เพราะไม่มีหลักจะยึดมั่น

วิจารณ์ตน คือต้องดูแลตัวเองว่าอยู่ในลักษณะใด ตัวเองประพฤติปฏิบัติตนอย่างไร
อาชีพครูที่กล่าวแล้ว ต้องเป็นผู้นำวัฒนธรรมเสมอ การอ่อนน้อมถ่อมตนต่อสังคมและบุคคลอื่น
จึงเป็นที่พึงปรารถนาที่บุคคลทั่วไปต้องประเมินผลครูอยู่เสมอ

ความเชื่อมั่นในตัวเอง มีความกล้าแสดงออก และการกระทำในทางที่ถูกที่ควร มี
วัฒนธรรมประจำตน ดังได้กล่าวว่า ครูต้องเป็นผู้นำทางวัฒนธรรม วัฒนธรรมที่จำเป็นอย่างยิ่ง
ของครูก็คือ วัฒนธรรมในการแต่งกาย วัฒนธรรมในการกินอยู่ วัฒนธรรมในการเข้าสังคม และ
อื่นๆ ซึ่งมีการเล่าไว้หลายๆเรื่อง

การเสียสละเพื่อศิษย์ เสียสละเวลาเพื่อสอนหนังสือ เสียสละซึ่งทรัพย์สินเพื่อ
อนุเคราะห์ศิษย์ แม้ฐานะและความเป็นอยู่ของครูไม่อยู่บนดินนิก แต่ครูก็มีน้ำใจในการเสียสละแก่
ศิษย์อยู่เสมอ การวิเคราะห์ตน ต้องเตือนตน รู้จักตน ต้องรู้ว่าตนอยู่ในขั้นไหน ระดับใด การ
กระทำอะไรต้องเหมาะสมกับสภาพและฐานะของตน

มีการจัดตั้งอันดับคุณภาพของตน ซึ่งจะมีตัวอย่างตารางเกี่ยวกับการจัดอันดับ
คุณภาพให้ดูด้วย

มีวุฒิภาวะหรือภาษาไทยๆก็คือความเป็นอาวุโส โดยปกติครูได้รับการยกย่องเชิดชู
จากผู้ปกครองอยู่เสมอ ฉะนั้นต้องทำตัวให้เป็นที่เชื่อถือและเกิดศรัทธาจากผู้ปกครอง

มีความสามารถในการเป็นผู้นำที่ดี

คุณธรรมในเชิงวิชาการในด้านต่างๆที่เฮริสันได้กล่าวไว้ในการประถมศึกษา ดังนี้

- 1) รู้จักนำจิตวิทยามาประยุกต์ใช้ในการสอน
- 2) รู้จักวิธีการรักษาสุขภาพให้แข็งแรง
- 3) รู้จักพฤติกรรมของเด็กบางจำพวก

พระราชวิสุทธิโมลี (2526 : 122) ได้ให้ความหมายเชิงปฏิบัติของการประกอบอาชีพ
สุจริต ดังนี้

- 1) การประกอบอาชีพในทางที่ถูกต้อง ไม่ผิดศีลไม่ผิดธรรม
- 2) การประกอบอาชีพที่ไม่ก่อความเดือดร้อนให้แก่บุคคลอื่น
- 3) การปฏิบัติหน้าที่ของตนโดยสุจริต
- 4) การแสวงหาทรัพย์โดยชอบธรรม ไม่เบียดเบียนและข่มเหงผู้อื่น

5) การประพฤติสุจริต เพื่อให้เหมาะสมกับอาชีพและหน้าที่ของตน
 6) การประกอบกิจการและหน้าที่ที่เหมาะสมกับความรู้ความสามารถของตน
 7) การปรับปรุงตนให้มีความรู้ความสามารถเหมาะสมแก่งานที่ตนประกอบ
 สุจริต เพียรชอบ (2542 : 33-39) ได้กล่าวถึงบทบาทของครูในปัจจุบันที่มีความ
 สำคัญต่อการพัฒนาประเทศชาติไว้ดังนี้

- 1) พัฒนานักเรียนให้เป็นผู้ที่มีระดับสติปัญญาสูงขึ้น
- 2) จัดสร้างสถานการณ์ต่างๆที่เอื้ออำนวยให้นักเรียนรู้จักคิด
- 3) พยายามปลูกฝังลักษณะนิสัยสำคัญๆให้เกิดขึ้นในตัวนักเรียน
- 4) การปลูกฝังค่านิยมและมโนทัศน์ที่ถูกต้องให้กับนักเรียน
- 5) การปลูกฝังนักประชาธิปไตยให้แก่ นักเรียน
- 6) การให้ความรู้แก่ประชาชนในท้องถิ่น
- 7) การปลูกฝังทางด้านอาชีพ
- 8) บทบาทในการปลูกฝังวัฒนธรรม
- 9) บทบาทในการพัฒนาสังคม
- 10) บทบาทในการแก้ไขปัญหาในชุมชน
- 11) ทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ให้เป็นประโยชน์
- 12) บทบาทของครูในการธำรงความมั่นคงของประเทศ

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2548 : 126-135) ได้ให้แนวทางของการเป็นครูดีโดยมี
 ครูผู้ปฏิบัติงานมีผลงานดีเด่นเป็นผู้ให้แนวทางการปฏิบัติ ซึ่งเป็นเคล็ดลับและวิธีการทำงานใน
 หน้าที่ ครูผู้ปฏิบัติงานมีผลงานดีเด่น ได้กล่าวถึงเคล็ดลับ และวิธีการทำงานในหน้าที่ เกิดจาก
 องค์ประกอบหลายประการ สรุปเป็นปัจจัยหลักได้ดังนี้

มีความรักและศรัทธาในอาชีพครู คิดเสมอว่าอาชีพครูเป็นอาชีพที่สร้างสังคม เป็น
 อาชีพที่มีเกียรติจึงมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพครูที่ทำอยู่ทำให้ทุกเรื่องทำอย่างเต็มกำลังความสามารถด้วย
 ใจรักและศรัทธาในอาชีพครู เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์สูงสุดต่องาน

มีความขยัน อดทน เสียสละ และรับผิดชอบสูง ปัจจัยนี้ช่วยให้งานสำเร็จลุล่วงไป
 ด้วยดี งานของครูเป็นงานหนักเป็นงานที่มุ่งสร้างคนให้เป็นคนดี งานต่างๆที่ได้รับมอบหมายจะ
 สำเร็จไม่ได้เลยหากขาดความขยัน เสียสละ ทุ่มเทให้กับงานนั้น

ใฝ่หาความรู้ และพัฒนาตนเองอย่างเสมอในการทำงานจะต้องเข้าใจงานที่ทำอย่าง
 ลึกซึ้ง ทุกแง่ ทุกมุม จะช่วยให้เราสามารถปรับปรุงพัฒนาทุกส่วนให้ดีขึ้นได้

การทำงานในเชิงรุกจะไม่ทำงานในลักษณะที่ให้ผู้บังคับบัญชามาสั่งงานก่อนแล้วจึงค่อยลงมือทำ แต่จะพยายามคิดวางแผนสิ่งใดที่จะช่วยส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ ก็จะเขียนโครงการเสนอผู้บังคับบัญชาตามลำดับ

จากคุณธรรมของครูข้างต้น สรุปได้ว่าคุณธรรมสำหรับครูเป็นหลักการยึดถือเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติตนของครูให้กระทำในสิ่งที่ถูกต้อง รวมทั้งการดำเนินชีวิต การอยู่ร่วมกับผู้อื่น การปฏิบัติหน้าที่ที่ตนเองรับผิดชอบได้ดีพร้อมทั้งกาย วาจา ใจ และที่สำคัญสติปัญญาที่มีอยู่จะต้องใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและส่วนรวม เพื่อสร้างคุณธรรมให้เกิดขึ้นในตัวเองด้วยหลักคำสอนทางศาสนาที่สอนให้ทุกคนเป็นคนดี ประพฤติดี และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสันติสุข

2. ความสำคัญของคุณธรรมครู

คุณธรรมเป็นพฤติกรรมหรือลักษณะการแสดงออกของคนเราจากภายใน จัดในสิ่งที่ดีเพื่อจะแสดงออก ทางกาย วาจา หรือจิตใจ มีนักการศึกษาได้ให้ความสำคัญของคุณธรรมไว้ดังนี้

วีระ บำรุงรักษ์ (2527 : 13) กล่าวว่า คุณธรรม เป็นพื้นฐานการแสดงออกของการกระทำที่เป็นประโยชน์แก่ตนเองและผู้อื่นหนึ่งคุณธรรมเป็นบ่อเกิดของจริยธรรมและเป็นแก่นของค่านิยม

โกสินทร์ รัชสิยาพันธ์ (2530 : 20) กล่าวว่า คุณธรรมเป็นสิ่งที่ดีงามที่ควรปลูกฝังและดำรงไว้ คุณธรรมก่อให้เกิดคุณธรรมอื่นๆ คือ เมื่อฝึกคุณธรรมใดคุณธรรมหนึ่งแล้วก็พลอยได้คุณธรรมอื่นๆ ไปด้วยแต่ถ้าปล่อยให้เกิดหนึ่งเกาะกวมก็เล็ดอีกหลายอย่างก็จะเกิดตามมาด้วยเช่นกัน คุณธรรมยังเป็นส่วนหนึ่งของบุคลิกภาพผู้สนใจพัฒนาบุคลิกภาพจะต้องสนใจฝึกฝนคุณธรรมให้มั่นคง

ยนต์ ชุ่มจิต (2546 : 207 - 208) กล่าวว่า ครูที่มีคุณธรรมย่อมก่อให้เกิดประโยชน์และมีความสำคัญหลายประการ ดังนี้

1) ด้านตัวครู

- 1.1) ทำให้ครูมีความเจริญก้าวหน้าและมีความมั่นคงในงานอาชีพ
- 1.2) ได้รับความยกย่องสรรเสริญจากบุคคลทั่วไป เป็นที่เคารพเชื่อฟังของศิษย์
- 1.3) มีชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุขไร้ภัยอันตรายใด ๆ เพราะแวดล้อมด้วยความรักความนับถือจากศิษย์และประชาชนทั่วไป

2) ด้านสถาบันวิชาชีพ

- 2.1) ทำให้ชื่อเสียงของคณะครู เป็นที่ศรัทธาเลื่อมใสของปวงชน
- 2.2) งานวิชาชีพครูมีความเจริญก้าวหน้า เพราะครูอาจารย์ทำงานเต็มกำลัง

ความสามารถ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งที่เป็นประโยชน์ใหม่ ๆ

2.3) สถาบันการศึกษาได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่เพราะได้รับความร่วมมือช่วยเหลือจากประชาชนเต็มที่

3) ด้านสังคมและชุมชน

3.1) สมาชิกของสังคมเป็นคนดีมีคุณธรรมสูง รู้จักสิทธิและหน้าที่อย่างถูกต้อง

3.2) สังคมมีสันติสุข เพราะสมาชิกของสังคมมีคุณธรรม

3.3) สังคมได้รับการพัฒนาให้เจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วในทุก ๆ ด้าน

4) ด้านความมั่นคงของชาติ

4.1) สถาบันชาติ ศาสน์ กษัตริย์ มีความมั่นคงเพราะ ประชาชนมีความรักและความเข้าใจเห็นความสำคัญอย่างแท้จริง

4.2) ขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรมของชาติมีความมั่นคงถาวรเพราะครูอาจารย์ได้อบรมสั่งสอนศิษย์ให้มีความรู้ความเข้าใจและปฏิบัติได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

วศิน อินทสระ (2542 : 6-9) ได้กล่าวถึงความสำคัญและประโยชน์ของจริยธรรมดังนี้

1) จริยธรรมเป็นรากฐานอันสำคัญแห่งความเจริญรุ่งเรือง ความมั่นคง และความสงบสุขของปัจเจกชน สังคม และประเทศชาติอย่างยิ่ง รัฐควรส่งเสริมประชาชนให้มีจริยธรรมเป็นอันดับแรก เพื่อให้เป็นแกนกลางของการพัฒนาในด้านอื่นๆ ทั้งเศรษฐกิจ การศึกษา การเมืองการปกครอง ฯลฯ การพัฒนาที่ขาดจริยธรรมเป็นหลักยึดย่อมเกิดผลร้ายมากกว่าดี เพราะผู้มีความรู้แต่ขาดคุณธรรมย่อมก่อความเสียหายได้มากกว่าผู้ด้อยความรู้ โดยท่านกล่าวว่า “ผู้มีความรู้แต่ไม่รู้วิธีที่จะประพฤติตนย่อมก่อความเสียหายได้มากกว่าผู้มีความรู้น้อย ถ้าเปรียบเทียบเหมือนดิน จริยธรรมย่อมเป็นเหมือนน้ำ ดินที่ไม่มีน้ำยึดเหนี่ยวเกาะกุมย่อมเป็นฝุ่นในละอองให้ความรำคาญมากกว่าให้ประโยชน์ คนที่มีความรู้แต่ไม่มีจริยธรรมจึงมักเป็นคนที่ก่อความรำคาญหรือเดือดร้อนให้แก่ผู้อื่นอยู่เนือง ๆ” การพัฒนาบ้านเมืองต้องพัฒนาจิตใจคนก่อน หรืออย่างน้อยก็ให้พร้อมๆ กันไปกับการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การศึกษาวิชาการอื่น ๆ เพราะการพัฒนาที่ไม่มีจริยธรรมเป็นแกนนำนั้นจะสูญเปล่าและเกิดผลเสียเป็นอันมาก ทำให้บุคคลลุ่มหลงในวัตถุและอบายมุขมากขึ้น การเศรษฐกิจต้องเสื่อมโทรม ประชาชนทุกข์ยาก เพราะคนในสังคมละเลยจริยธรรมกอบโกยเอาทรัพย์สินไว้เป็นประโยชน์ส่วนตัวมากเกินไป ขาดความเมตตาปราณี แล้งน้ำใจในการดำเนินชีวิตซึ่งกันและกัน

2) จริยธรรม มิได้หมายถึง การถือศีล กินเพล เข้าวัดฟังธรรม จำศีลภาวนาโดยไม่ช่วยเหลือทำประโยชน์ให้แก่สังคม แต่จริยธรรมหมายถึง ความประพฤติ การกระทำและความคิดที่ถูกต้องเหมาะสม การทำหน้าที่ของตนอย่างถูกต้องสมบูรณ์ เว้นสิ่งควรเว้นทำสิ่งควรทำ ด้วย

ความฉลาดรอบคอบ รู้เหตุรู้ผล ถูกต้องตามกาลเทศะและบุคคล ดังนั้นจะเห็นว่าจริยธรรมจึงจำเป็นและมีคุณค่าสำหรับทุกคนในทุกวิชาชีพทุกสังคม สังคมจะอยู่รอดได้ก็ด้วยจริยธรรม

3) การทุจริต คดโกง การเบียดเบียนกันในรูปแบบต่าง ๆ อันเป็นเหตุให้สังคมเสื่อมโทรม มีสาเหตุมาจากการขาดจริยธรรมของคนในสังคม ทรัพยากรธรรมชาติในโลกนี้ น่าจะพอเลี้ยงชาวโลกไปได้อีกนาน ถ้าชาวโลกช่วยกันละทิ้งความละโมภโลกมาก แล้วมามีชีวิตอยู่อย่างเรียบง่าย ช่วยกันสร้างสรรค์สังคม ยึดเอาจริยธรรมเป็นทางดำเนินชีวิต ไม่ใช่ยึดลาภยศความมีหน้ามีตาในสังคมเป็นจุดหมาย ถ้าสิ่งนั้นจะเกิดขึ้นก็ให้ถือเป็นเพียงผลพลอยได้และนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการประพฤตินั้น เช่น อาศัยลาภผลเป็นเครื่องมือในการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ อาศัยยศและความมีหน้ามีเกียรติในสังคมเป็นเครื่องมือในการจูงคนผู้เคารพนับถือเข้าหาธรรม

4) จริยธรรมสอนให้เราเลิกดูหมิ่นกคชึ้นคนจน ให้เอาใจใส่ดูแลเอื้ออาทรต่อผู้สูงอายุซึ่งเป็นบุพการีของชาติ สอนให้เราถ่อมตัวเพื่อเข้ากันได้ดีกับคนทั้งหลาย และไม่วางตัวโอหังอวดดีหรือก้าวร้าวผู้อื่น สอนให้เราลดทิฐิมานะลงให้มาก ๆ เพื่อจะได้มองเห็นสิ่งต่าง ๆ ตามความเป็นจริง ไม่หลงสำคัญตัวว่ารู้ดีกว่า มีความสามารถกว่าใคร ผู้นำที่มีจริยธรรมสูงย่อมเป็นที่เคารพกราบไหว้ของผู้คนทั้งหลายได้อย่างสนิทใจ เราจึงควรเลือกผู้นำที่สามารถนำความสุขทางใจมาสู่มวลชนได้ด้วย เพื่อสันติสุขจะเกิดขึ้นทั้งภายในและภายนอก ความแข็งแกร่งทางกำลังกายกำลังทรัพย์ และกำลังอาวุธนั้น ถ้าปราศจากความแข็งแกร่งทางจริยธรรมเสียแล้ว บุคคลหรือประเทศชาติจะเจริญมั่นคงอยู่ยาวนานไม่ได้ สังคมที่เจริญมั่นคงต้องมีจริยธรรมเป็นเครื่องรองรับหรือเป็นแกนกลาง เหมือนถนนที่มั่นคงหรือตึกที่แข็งแรงเขาใช้คอนกรีตเสริมเหล็ก แม้เหล็กจะไม่ปรากฏออกมาให้เห็นภายนอก แต่มีความสำคัญอยู่ภายในนายช่างย่อมรู้ดี ทำนองเดียวกับบัณฑิตย่อมมองเห็นอย่างแจ่มแจ้งว่าจริยธรรมมีความสำคัญในสังคมเพียงใด

อุดม นิลแสง (2542 : 133) ได้กล่าวว่า ครูที่มีคุณธรรมก่อให้เกิดประโยชน์ หากครูมีคุณธรรมก็จะทำให้มีครูมีความเจริญก้าวหน้าและมีความมั่นคงในงานอาชีพได้รับคำยกย่องสรรเสริญจากบุคคลทั่วไปเป็นที่เคารพเชื่อฟังของศิษย์ และมีชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุขเพราะแวดล้อมด้วยความรักความนับถือจากศิษย์และประชาชนทั่วไป

ท่านอาจารย์มั่น ภูริทัตตเถระ (2542 : 7) ได้กล่าวไว้ว่า หากคนดีมีศีลธรรมในใจ หายากยิ่งกว่าเพชรนิลจินดา ได้คนเป็นคนดีเพียงคนเดียว ย่อมมีคุณค่ามากกว่าเงินเป็นล้านๆ เพราะเงินล้านๆ ไม่สามารถทำความเย็นให้แก่โลกได้อย่างถึงใจเหมือนได้คนดีมาทำประโยชน์ คนดีแม้เพียงคนเดียวยังสามารถทำความเย็นให้แก่โลกได้มากมายและยั่งยืน เช่น พระพุทธเจ้า และพระสาวกทั้งหลายเป็นตัวอย่าง คนดีแต่ละคนมีคุณค่ามากกว่าเงินเป็นก่ายกอง เป็นคุณค่าแห่งความดีของตนที่จะทำต่อไป มากกว่าเงิน แม้จะจนก็ยอมจนขอแต่ให้ตัวดีและโลกมีความสุข แต่คนโง่

ชอบเงินมากกว่าคนดี ขอแต่ได้เงินแม้ถ้าตัวจะเป็นอย่างไรไม่สนใจคิด สนใจดู ถึงจะชั่วช้าลามก หรือแสนโสมมเพียงไรไม่หลีกเลี่ยง ขนาดยมบาลเกลียดกลัวไม่ยอมนับเข้าบัญชีผู้ต้องหา ก็จะไปทำลายสัตว์นรกด้วยกันให้เดือดร้อน ขอแต่ได้เงินก็เป็นทีพอใจ ส่วนจะผิดถูกประการใดเขาไม่ยุ่งเกี่ยว คนดีกับคนชั่ว สมบัติเงินทองกับธรรมะ คือ คุณความดีผิดกันอย่างไรแลสมเดช สีแสง (2544 : 237) ได้สรุปความสำคัญของคุณธรรมถือเป็นเครื่องช่วยให้แต่ละคนประสบความสุข และความเจริญในหลาย ๆ ทาง เช่น

- 1) คุณธรรมเป็นเครื่องดำรงศักดิ์ของความเป็นมนุษย์ เช่น คุณค่าของคนไม่ขึ้นอยู่กับเงินทองแต่จะต้องตัดสินคุณค่าด้วยคุณธรรม
- 2) คุณธรรมเป็นเครื่องเสริมบุคลิกภาพ เช่น ความซื่อสัตย์ ทำให้คนมีความสมบูรณ์ในด้านความคิด การกระทำ เพราะไม่เกิดความขัดแย้ง ระหว่างกาย วาจา ใจ
- 3) คุณธรรมเป็นเครื่องเสริมมิตรภาพ เช่นความจริงใจ ทำให้มีมนุษยสัมพันธ์กับผู้อื่นไม่ว่าจะทำอะไรก็มีแต่ความสุข และประสบผลสำเร็จอย่างราบรื่น
- 4) คุณธรรมเป็นเครื่องสร้างความสบายใจ เช่น ความสบายใจเกิดจากการกระทำที่มีความถูกต้อง และไม่ผิดศีลธรรม
- 5) คุณธรรมเป็นเครื่องส่งเสริมความสำเร็จ และความมั่นคงในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิต

อมรา เล็กเริงสินธ์ (2542 : 6) กล่าวว่า คุณธรรมและจริยธรรมนับว่าเป็นพื้นฐานที่สำคัญของคนทุกคนและทุกวิชาชีพ หากบุคคลใดหรือวิชาชีพใดไม่มีคุณธรรมและจริยธรรมเป็นหลักยึดเบื้องต้นแล้ว ก็ยากที่จะก้าวไปสู่ความสำเร็จแห่งตนและแห่งวิชาชีพนั้น ๆ ที่ยิ่งกว่านั้นก็คือ การขาดคุณธรรมและจริยธรรมทั้งในส่วนบุคคลและในวิชาชีพ อาจมีผลร้ายต่อตนเอง สังคม และวงการวิชาชีพในอนาคตได้อีกด้วย ดังจะพบเห็นได้จากการเกิดวิกฤตศรัทธาในวิชาชีพหลายแขนงในปัจจุบันทั้งในวงการวิชาชีพครู แพทย์ ตำรวจ ทหารนักการเมืองการปกครอง ฯลฯ จึงมีคำกล่าวว่าเราไม่สามารถสร้างครูดีบนพื้นฐานของคนไม่ดีและไม่สามารถสร้างแพทย์ ตำรวจ ทหารนักการเมืองที่ดีถ้าบุคคลเหล่านั้นมีพื้นฐานทางนิสัยและความประพฤติที่ไม่ดี ดังพระบรมราโชวาทใน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช ในพระราชพิธีบวงสรวงสมเด็จพระมหากษัตริยาธิราช ว่า การจะทำงานให้สัมฤทธิ์ผลที่พึงปรารถนา คือ ให้เป็นประโยชน์และเป็นธรรมด้วยนั้นจะอาศัยความรู้แต่เพียงอย่างเดียวมิได้ จำเป็นต้องอาศัยความสุจริตความบริสุทธิ์ใจ และความถูกต้องเป็นธรรมประกอบด้วย เพราะเหตุว่าความรู้ที่นั่นเสมือนเครื่องยนต์ที่ทำให้รถยนต์เคลื่อนไปได้ประการเดียว ส่วนคุณธรรมดังกล่าวแล้วเป็นเสมือนหนึ่งพวงมาลัยหรือหางเสือ ซึ่งเป็นปัจจัยที่นำทางให้รถยนต์ดำเนินไปถูกทางด้วยความสวัสดิ คือ ปลอดภัย บรรลุจุดประสงค์...

พิมพ์พรรณ เทพสุเมธานนท์, นวลลออ แสงสุขและนุชนาถ สุนทรพันธุ์ (2547 : 73-76) กล่าวว่า คุณธรรมด้านส่วนตน ได้แก่ ความประพฤติดีเป็นแบบอย่างแก่ศิษย์และเป็นแบบอย่างแก่เพื่อนร่วมประกอบอาชีพครู มีความใฝ่รู้ เข้าใจในเรื่องที่สอนเป็นอย่างดี การให้คำแนะนำแก่ศิษย์ปฏิบัติอย่างความสม่ำเสมอ มีความอดทนและเสียสละ และที่สำคัญเมื่อมีอุปสรรคต่างๆที่ทำให้ครูมีการเปลี่ยนแปลงอารมณ์ครูจะต้องควบคุมอารมณ์ตนเองให้คงที่ รวมทั้งมีบุคลิกภาพที่ดีอยู่เสมอ

จากข้อความที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ พอสรุปได้ว่าคุณธรรมและจริยธรรมเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาคน ปัญหาของสังคมไทยที่ประสบพบเห็นกันอยู่ทุกวันนี้เกิดจาก “คน” ปัญหาเริ่มต้นที่ “คน” และมีผลกระทบถึง “คน” การแก้ปัญหาสังคมไทย จึงต้องแก้ด้วย “การพัฒนาคน” เพื่อให้คนมีปัญญา มีความรู้ มีคุณธรรม และมีทักษะในการแก้ปัญหาชีวิตการจัดการศึกษาต้องยึดหลักสำคัญเพื่อให้ความรู้คู่คุณธรรม สังคมไทยจึงจะมีสมาชิกของสังคมที่เป็นคนเก่งและคนดี

จรรยาบรรณของข้าราชการพลเรือน

ข้อบังคับ ก.พ. ว่าด้วยจรรยาบรรณของข้าราชการพลเรือน (2537 : 1-3) อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 8 (5) และมาตรา 91 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2535 จึงออกข้อบังคับ ก.พ. ว่าด้วยจรรยาบรรณของ ข้าราชการพลเรือนไว้ดังต่อไปนี้

จรรยาบรรณต่อตนเอง

ข้อ 1 ข้าราชการพลเรือนพึงเป็นผู้มีศีลธรรมอันดี และประพฤติตนให้ เหมาะสมกับการเป็นข้าราชการ

ข้อ 2 ข้าราชการพลเรือนพึงใช้วิชาชีพในการปฏิบัติหน้าที่ราชการด้วยความซื่อสัตย์และไม่แสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ ในกรณีที่วิชาชีพใดมีจรรยาวิชาชีพกำหนดไว้ ก็พึงปฏิบัติตามจรรยาวิชานั้นด้วย

ข้อ 3 ข้าราชการพลเรือนพึงมีทัศนคติที่ดี และพัฒนาตนเองให้มีคุณธรรม จริยธรรม รวมทั้งเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถ และทักษะ ในการทำงานเพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ราชการมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผลยิ่งขึ้น

จรรยาบรรณต่อหน่วยงาน

ข้อ 4 ข้าราชการพลเรือนพึงปฏิบัติหน้าที่ราชการด้วยความสุจริตเสมอภาค และปราศจากอคติ

ข้อ 5 ข้าราชการพลเรือนพึงปฏิบัติหน้าที่ราชการ อย่างเต็มกำลังความสามารถ รอบคอบ รวดเร็ว ขยันหมั่นเพียร ถูกต้องสมเหตุสมผล โดยคำนึงถึงประโยชน์ของทางราชการ และประชาชนเป็นสำคัญ

ข้อ 6 ข้าราชการพลเรือนพึงประพฤติตนเป็นผู้ตรงต่อเวลา และใช้เวลาราชการให้เป็นประโยชน์ต่อทางราชการอย่างเต็มที่

ข้อ 7 ข้าราชการพลเรือนพึงดูแลรักษาและใช้ทรัพย์สินของทางราชการอย่างประหยัด คุ่มค่า โดยระมัดระวังมิให้เสียหายหรือสิ้นเปลืองเยี่ยงวิญญูชนจะพึงปฏิบัติ ต่อทรัพย์สินของตนเอง

จรรยาบรรณต่อผู้บังคับบัญชา ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา และผู้ร่วมงาน

ข้อ 8 ข้าราชการพลเรือนพึงมีความรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน การให้ ความร่วมมือช่วยเหลือกลุ่มงานของตนทั้งในด้านการให้ความคิดเห็น การช่วยทำงาน และการแก้ปัญหา ร่วมกัน รวมทั้งการเสนอแนะในสิ่งที่จะเห็นว่าจะมีประโยชน์ต่อการพัฒนางานในความรับผิดชอบ ด้วย

ข้อ 9 ข้าราชการพลเรือนซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชา พึงดูแลเอาใจใส่ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา ทั้งในด้านการปฏิบัติงาน ขวัญ กำลังใจ สวัสดิการ และยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา ตลอดจนปกครองผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาด้วยหลักการและเหตุผลที่ถูกต้องตามทำนองคลองธรรม

ข้อ 10 ข้าราชการพลเรือนพึงช่วยเหลือเกื้อกูลกันในทางที่ชอบ รวมทั้ง ส่งเสริม สนับสนุนให้เกิดความสามัคคี ร่วมแรงร่วมใจในบรรดาผู้ร่วมงานในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อ ประโยชน์ส่วนรวม

ข้อ 11 ข้าราชการพลเรือนพึงปฏิบัติต่อผู้ร่วมงาน ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องด้วยความ สุภาพ มีน้ำใจ และมนุษยสัมพันธ์อันดี

ข้อ 12 ข้าราชการพลเรือนพึงละเว้นจากการนำผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตน จรรยาบรรณต่อประชาชนและสังคม

ข้อ 13 ข้าราชการพลเรือนพึงให้บริการประชาชนอย่างเต็มกำลังความสามารถด้วยความ เป็นธรรม เอื้อเฟื้อ มีน้ำใจ และใช้กิริยาวาจาที่สุภาพอ่อนโยน เมื่อเห็นว่าเรื่องใดไม่สามารถ ปฏิบัติได้หรือไม่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของตนจะต้องปฏิบัติ ควรชี้แจงเหตุผลหรือแนะนำให้ติดต่อยัง หน่วยงานหรือบุคคลซึ่งตนทราบว่า มีอำนาจหน้าที่ เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้น ๆ ต่อไป

ข้อ 14 ข้าราชการพลเรือนพึงประพฤติตนให้เป็นที่เชื่อถือของบุคคลทั่วไป

ข้อ 15 ข้าราชการพลเรือนพึงละเว้นการรับทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใด ซึ่งมีมูลค่าเกินปกติวิสัยที่วิญญูชนจะให้แก่กัน โดยเสน่หาจากผู้มาติดต่อราชการ หรือผู้ซึ่งอาจได้รับประโยชน์จากการปฏิบัติหน้าที่ราชการนั้น หากได้รับไว้แล้วและทราบภายหลังว่าทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดที่รับไว้มีมูลค่าเกินปกติวิสัย ก็ให้รายงานผู้บังคับบัญชาทราบโดยเร็ว เพื่อดำเนินการตามสมควรแก่กรณี

จรรยาบรรณของครู

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2550 : 44) ได้กำหนดมาตรฐานการปฏิบัติตนหรือจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพครู ประกอบด้วย

1. จรรยาบรรณต่อตนเอง

ครูต้องมีวินัยในตนเอง พัฒนาตนเองด้านวิชาชีพ บุคลิกภาพและวิสัยทัศน์ให้ทันต่อการพัฒนาทางวิทยาการ เศรษฐกิจ สังคม และการเมืองอยู่เสมอ โดยต้องประพฤติและละเว้นการประพฤติตามแบบแผนพฤติกรรม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

1.1 พฤติกรรมที่พึงประสงค์

- 1.1.1 ประพฤติตนเหมาะสมกับสถานภาพและเป็นแบบอย่างที่ดี
- 1.1.2 ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิตตามประเพณี และวัฒนธรรมไทย
- 1.1.3 ปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จอย่างมีคุณภาพตามเป้าหมายที่กำหนด
- 1.1.4 ศึกษา หาความรู้ วางแผน พัฒนาและสะสมผลงานอย่างสม่ำเสมอ
- 1.1.5 ค้นคว้า แสวงหา และนำเทคนิคด้านวิชาชีพที่พัฒนาและก้าวหน้าเป็นที่ยอมรับมาใช้แก่ลูกศิษย์และผู้รับบริการให้เกิดผลสัมฤทธิ์ที่พึงประสงค์

1.2 พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์

- 1.2.1 เกี่ยวข้องกับอบายมุขหรือเสพสิ่งเสพติดจนขาดสติหรือแสดงกิริยาไม่สุภาพเป็นที่น่ารังเกียจในสังคม
- 1.2.2 ประพฤติผิดทางชู้สาวหรือมีพฤติกรรมล่วงละเมิดทางเพศ
- 1.2.3 ขาดความรับผิดชอบ ความกระตือรือร้น ความเอาใจใส่ จนเกิดความเสียหายในการปฏิบัติงานตามหน้าที่

1.2.4 ไม่รับรู้หรือไม่แสวงหาความรู้ใหม่ๆ ในการจัดการเรียนรู้ และการปฏิบัติหน้าที่

1.2.5 ขัดขวางการพัฒนาองค์การจนเกิดผลเสียหาย

2. จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ

ครู ต้องรัก ซื่อสัตย์สุจริต รับผิดชอบต่อวิชาชีพและเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพ

2.1 พฤติกรรมที่พึงประสงค์

2.1.1 แสดงความชื่นชมและศรัทธาในคุณค่าวิชาชีพ

2.1.2 รักษาชื่อเสียงและปกป้องศักดิ์ศรีแห่งวิชาชีพ

2.1.3 ยกย่องและเชิดชูเกียรติผู้มีผลงานในวิชาชีพให้สาธารณชนรับรู้

2.1.4 อุทิศตนเพื่อความก้าวหน้าของวิชาชีพ

2.1.5 ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์สุจริตตามกฎหมายและแบบ

แผนของทางราชการ

2.1.6 เลือกใช้หลักวิชาที่ถูกต้อง สร้างสรรค์เทคนิค วิธีการใหม่ๆ เพื่อพัฒนา

วิชาชีพ

2.1.7 ใช้องค์ความรู้ที่หลากหลายในการปฏิบัติหน้าที่และแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสมาชิกในองค์กร

2.1.8 เข้าร่วมกิจกรรมของวิชาชีพหรือองค์กรวิชาชีพอย่างสร้างสรรค์

2.2 พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์

2.2.1 ไม่แสดงความภาคภูมิใจในการประกอบวิชาชีพ

2.2.2 คูหมีน เหยียดหยาม ใ้ร้ายผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ ศาสตร์ในวิชาชีพ

หรือองค์กรวิชาชีพ

2.2.3 ประกอบการงานอื่นที่ไม่เหมาะสมกับการเป็นผู้ประกอบวิชาชีพทางการ

ศึกษา

2.2.4 ไม่ซื่อสัตย์สุจริต ไม่รับผิดชอบ หรือไม่ปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ หรือแบบแผนของทางราชการจนก่อให้เกิดความเสียหาย

2.2.5 คัดลอกหรือนำผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตน

2.2.6 ใช้หลักวิชาการที่ไม่ถูกต้องในการปฏิบัติวิชาชีพ ส่งผลให้ศิษย์หรือผู้รับบริการเกิดความเสียหาย

2.2.7 ใช้ความรู้ทางวิชาการ วิชาชีพ หรืออาศัยองค์ความรู้วิชาชีพแสวงหาประโยชน์เพื่อตนเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบ

3. จรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ

ครูต้องรัก เมตตา เอาใจใส่ ช่วยเหลือ ส่งเสริมให้กำลังใจแก่ศิษย์ และผู้รับบริการ ตามบทบาทหน้าที่โดยเสมอหน้า ครูต้องส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ ทักษะ และนิสัย ที่ถูกต้องดีงามแก่ศิษย์และผู้รับบริการตามบทบาทหน้าที่อย่างเต็มความสามารถด้วยความบริสุทธิ์ใจ ครูต้องประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ทั้งทางกาย วาจา และจิตใจ ครูต้องไม่กระทำตนเป็นปฏิปักษ์ต่อความเจริญทางกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์และสังคมของศิษย์และผู้รับบริการ และครูต้องให้บริการด้วยความจริงใจและเสมอภาค โดยไม่เรียกรับหรือยอมรับผลประโยชน์จากการใช้ตำแหน่งหน้าที่โดยมิชอบ โดยต้องประพฤติและละเว้นการประพฤติตามแบบแผนพฤติกรรม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

3.1 พฤติกรรมที่พึงประสงค์

3.1.1 ให้คำปรึกษาหรือช่วยเหลือศิษย์และผู้รับบริการด้วยความเมตตากรุณาอย่างเต็มกำลังความสามารถและเสมอภาค

3.1.2 สนับสนุนการดำเนินงานเพื่อปกป้องสิทธิเด็ก เยาวชนและผู้ด้อยโอกาส

3.1.3 ตั้งใจ เสียสละ และอุทิศตนในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้ศิษย์และผู้รับบริการได้รับการพัฒนาตามความสามารถ ความถนัดและความสนใจของแต่ละบุคคล

3.1.4 ส่งเสริมให้ศิษย์และผู้รับบริการสามารถแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเองจากสื่ออุปกรณ์ และแหล่งเรียนรู้อย่างหลากหลาย

3.1.5 ให้ศิษย์และผู้รับบริการ มีส่วนร่วมวางแผนการเรียนรู้ และเลือกวิธีการปฏิบัติที่เหมาะสมกับตนเอง

3.1.6 เสริมสร้างความภาคภูมิใจให้แก่ศิษย์และผู้รับบริการด้วยการรับฟังความคิดเห็นยกย่อง ชมเชย และให้กำลังใจอย่างกัลยาณมิตร

3.2 พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์

3.2.1 ลงโทษศิษย์อย่างไม่เหมาะสม

3.2.2 ไม่ใส่ใจหรือไม่รับรู้ปัญหาของศิษย์หรือผู้รับบริการ จนเกิดผลเสียหายต่อศิษย์หรือผู้รับบริการ

3.2.3 ดูหมิ่นเหยียดหยามศิษย์หรือผู้รับบริการ

3.2.4 เปิดเผยความลับของศิษย์หรือผู้รับบริการ เป็นผลให้ได้รับความอับอายหรือเสื่อมเสียชื่อเสียง

3.2.5 จูงใจ โน้มน้าว ยุยงส่งเสริมให้ศิษย์หรือผู้รับบริการปฏิบัติขัดต่อศีลธรรม หรือกฎระเบียบ

3.2.6 ชักชวน ใ้ จ้างวานศิษย์หรือผู้รับบริการให้จัดซื้อ จัดหาสิ่งเสพติด หรือ เข้าไปเกี่ยวข้องกับอบายมุข

3.2.7 เรียกร้องผลตอบแทนจากศิษย์หรือผู้รับบริการในงานตามหน้าที่ที่ต้อง ให้บริการ

4. จรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ

ครูพึงช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันอย่างสร้างสรรค์ โดยยึดมั่นในระบบคุณธรรม สร้างความสามัคคีในหมู่คณะ โดยพึงประพฤติและละเว้นการประพฤติตามแบบแผนพฤติกรรมดัง ตัวอย่างต่อไปนี้

4.1 พฤติกรรมที่พึงประสงค์

4.1.1 เสียสละ เอื้ออาทร และให้ความช่วยเหลือผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ

4.1.2 มีความรัก ความสามัคคี และร่วมใจกันผนึกกำลังในการพัฒนาการศึกษา

4.2 พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์

4.2.1 ปิดบังข้อมูลข่าวสารในการปฏิบัติงาน จนทำให้เกิดความเสียหายต่องาน หรือผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ

4.2.2 ปฏิเสธความรับผิดชอบ โดยคำนิ ให้ร้ายผู้อื่นในความบกพร่องที่เกิดขึ้น

4.2.3 สร้างกลุ่มอิทธิพลภายในองค์กรหรือกลั่นแกล้งผู้ร่วมประกอบวิชาชีพให้ เกิดความเสียหาย

4.2.4 เจตนาให้ข้อมูลเท็จทำให้เกิดความเข้าใจผิดหรือเกิดความเสียหายต่อผู้ร่วม ประกอบวิชาชีพ

4.2.5 วิพากษ์ วิจารณ์ผู้ร่วมประกอบวิชาชีพในเรื่องที่ก่อให้เกิดความเสียหาย หรือแตกความสามัคคี

5. จรรยาบรรณต่อสังคม

ครูพึงประพฤติปฏิบัติตนเป็นผู้นำในการอนุรักษ์และพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญา สิ่งแวดล้อม รักษาผลประโยชน์ของส่วนรวม และยึดมั่นในการ ปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยพึงประพฤติและละเว้น การประพฤติตามแบบแผนพฤติกรรม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

5.1 พฤติกรรมที่พึงประสงค์

5.1.1 ยึดมั่น สนับสนุน และส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

5.1.2 นำภูมิปัญญาท้องถิ่นและศิลปวัฒนธรรมมาเป็นปัจจัยในการจัดการศึกษาให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

5.1.3 จัดกิจกรรมส่งเสริมให้ศิษย์เกิดการเรียนรู้และสามารถดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

5.1.4 เป็นผู้นำในการวางแผนและดำเนินการเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมพัฒนาเศรษฐกิจภูมิปัญญาท้องถิ่น และศิลปวัฒนธรรม

5.2 พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์

5.2.1 ไม่ให้ความร่วมมือหรือสนับสนุนกิจกรรมของชุมชนที่จัดเพื่อประโยชน์ต่อการศึกษาทั้งทางตรงหรือทางอ้อม

5.2.2 ไม่แสดงความเป็นผู้นำในการอนุรักษ์หรือพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ศาสนาศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาหรือสิ่งแวดล้อม

5.2.3 ไม่ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการอนุรักษ์หรือพัฒนาสิ่งแวดล้อม

5.2.4 ปฏิบัติตนเป็นปฏิปักษ์ต่อวัฒนธรรมอันดีงามของชุมชนหรือสังคม จากที่กล่าวได้มาสรุปได้ว่า การปฏิบัติตนและการประพฤติตนตามจรรยาบรรณครูเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาคนให้เป็นคนดีมีคุณธรรมและมีคุณภาพ ถ้าหากครูประพฤติปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณครูครบถ้วนทุกข้อ ศิษย์ก็จะได้แบบอย่างที่ดีและมีกำลังใจที่จะศึกษาเล่าเรียน สังคมก็จะศึกษาในอาชีพมากขึ้น การประพฤติตนและปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณครูเป็นหน้าที่ของครูทุกคน ที่จะกระทำด้วยความสำนึกจากใจตน ปัจจัยอื่นจากภายนอก เช่น ผู้บริหาร เพื่อนร่วมงานและบุคคลภายนอกเป็นเพียงผู้สังเกต ประเมินค่า เสริมแรง ชี้ทาง แนะนำ และให้คุณให้โทษตามครรลองแห่งระเบียบและกติกาสังคมผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาพึงช่วยเหลือเกื้อกูลกันและกันอย่างสร้างสรรค์ โดยยึดมั่นในระบบคุณธรรม สร้างความสามัคคีในหมู่คณะ ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา พึงประพฤติปฏิบัติตนเป็นผู้นำในการอนุรักษ์ และพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญา สิ่งแวดล้อม รักษาผลประโยชน์ของส่วนรวมและยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุข

มาตรฐานวิชาชีพครู

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2548, หน้า 39 – 46) ได้กำหนดให้วิชาชีพทางการศึกษาเป็นวิชาชีพควบคุม นับเป็นความก้าวหน้าของวิชาชีพทางการศึกษาและเป็นการยกระดับมาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษาให้สูงขึ้น อันจะเป็นผลต่อผู้รับบริการทางการศึกษาที่จะได้รับการศึกษาอย่างมีคุณภาพและมีมาตรฐานที่สูงขึ้นด้วย ซึ่งจะทำให้วิชาชีพและผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาได้รับความเชื่อถือ ศรัทธา มีเกียรติ และศักดิ์ศรีในสังคม พระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ.2546 มาตรา 49 กำหนดให้มีมาตรฐานวิชาชีพ 3 ด้าน ประกอบด้วยมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ มาตรฐานการปฏิบัติงาน และมาตรฐานการปฏิบัติตนหรือจรรยาบรรณของวิชาชีพ

มาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพครู

1. มาตรฐานความรู้

มีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางการศึกษา หรือเทียบเท่า หรือคุณวุฒิอื่นที่คุรุสภารับรอง โดยมีความรู้ดังต่อไปนี้

- 1.1 ด้านภาษาและเทคโนโลยีสำหรับครู
- 1.2 ด้านการพัฒนาหลักสูตร
- 1.3 ด้านการจัดการเรียนรู้
- 1.4 ด้านจิตวิทยาสำหรับครู
- 1.5 ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา
- 1.6 ด้านการบริหารจัดการในห้องเรียน
- 1.7 ด้านการวิจัยทางการศึกษา
- 1.8 ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา
- 1.9 ด้านความเป็นครู

2. มาตรฐานประสบการณ์วิชาชีพ

ผ่านการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาตามหลักสูตรปริญญาทางการศึกษาเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 1 ปี และผ่านเกณฑ์การประเมินปฏิบัติการสอนตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการคุรุสภากำหนดดังต่อไปนี้

- 2.1 การฝึกปฏิบัติวิชาชีพระหว่างเรียน
- 2.2 การปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาในสาขาวิชาเฉพาะ

มาตรฐานการปฏิบัติงานของครู

มาตรฐานที่ 1 ปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครูอยู่เสมอ

คำอธิบาย การปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครู หมายถึง การดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่เกี่ยวกับการศึกษาค้นคว้า เพื่อพัฒนาตนเอง การขึ้นเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ และการเข้าร่วมกิจกรรมทางวิชาการที่องค์กร หน่วยงานหรือสมาคมจัดขึ้น เช่น การประชุม การอบรม การสัมมนา และการประชุมปฏิบัติการ เป็นต้น ทั้งนี้ต้องมีรายงานและผลงานที่ปรากฏชัดเจน

ระดับคุณภาพ

ระดับ 1 แสวงหาความรู้เกี่ยวกับวิชาชีพครูอยู่เสมอ โดยพิจารณาจาก

1. การศึกษาเอกสาร ตำราและสื่อต่างๆ
2. การเข้าร่วมประชุม อบรม สัมมนาทางวิชาชีพครู

ระดับ 2 มีบทบาทในการพัฒนาวิชาชีพครู โดยพิจารณาจาก

1. การเป็นสมาชิกและการเข้าร่วมกิจกรรมขององค์กร สมาคม ชมรมที่ส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพครู นอกเหนือจากที่ทางราชการจัดตั้ง
  2. การเป็นผู้ดำเนินการหรือมีส่วนร่วมในการดำเนินการกิจกรรมขององค์กรวิชาชีพครู
- ระดับ 3 เป็นผู้ผู้นำในการพัฒนาวิชาชีพครู โดยพิจารณาจาก

1. เป็นกรรมการ อนุกรรมการ หรือคณะทำงานขององค์กร สมาคม ชมรม ส่งเสริมพัฒนาวิชาชีพครู นอกเหนือจากที่ทางราชการจัดตั้ง
2. เป็นวิทยากรประชุม อบรม สัมมนาหรือกิจกรรมทางวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครู

มาตรฐานที่ 2 ตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดแก่ผู้เรียน

คำอธิบาย การตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรม โดยคำนึงถึงผลที่เกิดแก่ผู้เรียน หมายถึง การเลือกอย่างชาญฉลาด ด้วยความรักและหวังดีต่อผู้เรียน ดังนั้น การเลือกกิจกรรมการเรียนการสอน และกิจกรรมอื่นๆ ครูต้องคำนึงถึงประโยชน์ที่จะเกิดแก่ผู้เรียน

ระดับคุณภาพ

ระดับ 1 ตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรม โดยคำนึงถึงผลที่เกิดแก่ผู้เรียนเฉพาะในด้านการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน โดยพิจารณาจาก

1. เป็นกิจกรรมที่พัฒนาความสามารถของผู้เรียนได้จริง
2. เป็นกิจกรรมสร้างนิสัยในการลงมือปฏิบัติแก่ผู้เรียน
3. เป็นกิจกรรมสร้างคุณธรรมที่มีผลให้ผู้เรียนปฏิบัติตาม

ระดับ 2 ตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรม โดยคำนึงถึงผลที่เกิดแก่ผู้เรียนเฉพาะในด้านการเรียนการสอนในชั้นเรียน รวมไปถึงกิจกรรมเสริมความรู้และกิจกรรมเสริมหลักสูตร โดยพิจารณาจากการเลือกปฏิบัติกิจกรรมตามลำดับความสำคัญก่อนหลัง โดยให้ความสำคัญกับกิจกรรมที่มีผลต่อเด็กโดยตรงมากกว่ากิจกรรมที่มีผลต่อเด็กโดยอ้อม

ระดับ 3 ตัดสินใจปฏิบัติงานทุกด้านในหน้าที่ครูให้สอดคล้องสัมพันธ์กัน และส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาผู้เรียนทุกด้าน โดยพิจารณาจาก

1. กิจกรรมทุกอย่างมีความสัมพันธ์กับพัฒนาการของผู้เรียน
2. กิจกรรมและงานต่างๆ ในหน้าที่ครู ส่งผลต่อการพัฒนาความสามารถของผู้เรียนทุกด้าน
3. กิจกรรมและการปฏิบัติงานต่างๆแสดงถึงความสัมพันธ์ในการพัฒนาความสามารถของครูอย่างเป็นระบบ

มาตรฐานที่ 3 มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ

คำอธิบาย มุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนให้เต็มศักยภาพ หมายถึง การใช้ความพยายามอย่างเต็มความสามารถของครูที่จะให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้มากที่สุด ตามความถนัด ความสนใจ ความต้องการที่แท้จริงของผู้เรียน ปรับเปลี่ยนวิธีการสอนที่ได้ผลดีกว่าเดิม รวมทั้งส่งเสริมพัฒนาต่างตามศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคนอย่างเป็นระบบ

ระดับคุณภาพ

ระดับ 1 มีการแก้ไขข้อบกพร่องของผู้เรียน โดยพิจารณาจาก

1. มีการตรวจสอบข้อบกพร่องของผู้เรียน โดยใช้เนื้อหาเป็นหลัก
2. การซ่อมเสริมตามข้อบกพร่องของผู้เรียน

ระดับ 2 มีการแก้ไขข้อบกพร่องของผู้เรียนและพัฒนาความสามารถของผู้เรียนให้สูงกว่าเดิมโดยพิจารณาจาก

1. มีการตรวจสอบข้อบกพร่องของผู้เรียน โดยใช้พัฒนาการด้านต่างๆของผู้เรียนเป็นหลัก

2. การจัดกิจกรรมเสริมความสามารถของผู้เรียนให้เหมาะสมและเต็มศักยภาพตามลำดับขั้นการพัฒนา

3. การตอบสนองความถนัด ความสนใจของผู้เรียนรายบุคคล โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้หลายรูปแบบอย่างมีระบบ

มาตรฐานที่ 4 พัฒนาแผนการสอนให้สามารถปฏิบัติได้เกิดผลจริง

คำอธิบาย พัฒนาแผนการสอนให้สามารถปฏิบัติได้เกิดผลจริง หมายถึง การเลือกใช้ปรับปรุงหรือสร้างแผนการสอน บันทึกรการสอนหรือ เตรียมการสอนในลักษณะอื่นๆ ที่สามารถนำมาใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้

ระดับคุณภาพ

ระดับ 1 เลือกใช้แผนการสอนที่มีอยู่อย่างเหมาะสม โดยพิจารณาจาก

1. แผนการสอนที่ใช้มีองค์ประกอบต่างๆครบถ้วนสัมพันธ์กัน
2. แผนการสอนที่ใช้เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง
3. แผนการสอนที่ใช้เน้นกิจกรรมการปฏิบัติตามกระบวนการแสวงหาความรู้และ

สร้างความรู้

ระดับ 2 ปรับปรุงแผนการสอนที่มีอยู่ ให้สอดคล้องกับข้อจำกัดของผู้เรียน ครูและสถานศึกษา โดยพิจารณาจาก

1. แผนการสอนที่ปรับปรุงมีองค์ประกอบต่างๆครบถ้วนสัมพันธ์กัน
2. แผนการสอนที่ปรับปรุงเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยให้ผู้เรียนปฏิบัติจริงมากขึ้น
3. แผนการสอนที่มีการปรับปรุงสอดคล้องกับความสามารถของผู้เรียน และข้อจำกัด

ของสถานศึกษา

ระดับ 3 สร้างและพัฒนาแผนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนได้ค้นหาคำตอบด้วยตนเอง โดยพิจารณาจาก

1. แผนการสอนที่สร้างและพัฒนาขึ้นมีองค์ประกอบต่างๆครบถ้วนสัมพันธ์กัน
2. แผนการสอนที่สร้างและพัฒนาขึ้นเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนให้ผู้เรียนเป็นปฏิบัติ และค้นหาคำตอบด้วยตนเอง

มาตรฐานที่ 5 พัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ

คำอธิบาย พัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ หมายถึง การประดิษฐ์ คิดค้น เลือกใช้ ปรับปรุงเครื่องมือ อุปกรณ์ เอกสารการพิมพ์ เทคนิควิธีการต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้

ระดับคุณภาพ

ระดับ 1 เลือกใช้สื่อการเรียนการสอนที่มีคุณภาพได้อย่างเหมาะสม โดยพิจารณาจากความสัมพันธ์ของสื่อการเรียนการสอน กับองค์ประกอบของการสอนคือผู้เรียน กิจกรรมการเรียนรู้ และจุดประสงค์การเรียนรู้

ระดับ 2 ใช้สื่อการเรียนการสอนประกอบกิจกรรมการเรียนการสอนได้เหมาะสม และให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม โดยพิจารณา

1. ความเหมาะสมของสื่อกับผู้เรียน กิจกรรมและจุดประสงค์ของการเรียนรู้
2. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการใช้และบำรุงรักษา
3. สื่อมีความหลากหลาย ตอบสนองความแตกต่างของผู้เรียน เน้นการลงมือปฏิบัติ

ของผู้เรียน

4. ผู้เรียนได้ใช้สื่อการเรียนการสอนตามความรู้สึกรู้สึกคิด และการตัดสินใจของตนเอง

ระดับ 3 คิดค้น ผลิต และปรับปรุงสื่อการเรียนการสอนที่มีผลต่อการเรียนรู้และให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม โดยพิจารณาจาก

1. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการคิดค้น ผลิต และใช้สื่อการเรียนการสอน
2. สื่อการเรียนการสอนได้มาจากวัสดุในท้องถิ่น
3. ประเมินผลการใช้สื่อและปรับปรุงให้เหมาะสมยิ่งขึ้น
4. เผยแพร่สื่อการเรียนการสอนที่ใช้ได้ผลแล้ว

มาตรฐานที่ 6 จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นผลถาวรที่เกิดแก่ผู้เรียน

คำอธิบาย จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผลถาวรที่เกิดแก่ผู้เรียน หมายถึง

การจัดการเรียนการสอน ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จในการเรียนรู้ แสวงหาความรู้ความแตกต่างของแต่ละบุคคลด้วยการปฏิบัติจริง และสรุปความรู้ทั้งหลายด้วยตนเอง ก่อให้เกิดค่านิยม และนิสัยในการปฏิบัติ จนเป็นบุคลิกภาพถาวรติดตัวผู้เรียนตลอดไป

ระดับคุณภาพ

ระดับ 1 จัดกิจกรรมการเรียนการสอนยึดเนื้อหาเป็นหลัก โดยพิจารณาจาก

1. ผู้สอนเป็นผู้บอกความรู้
2. ผู้เรียนปฏิบัติตามแบบอย่างหรือทำตามอย่าง
3. ผู้เรียนทำตามข้อกำหนดหรือคำสั่ง

ระดับ 2 จัดกิจกรรมการเรียนการสอนยึดความคิดรวบยอดเป็นหลัก โดยพิจารณา

จาก

1. ผู้สอนเป็นผู้ช่วยเหลือแนะนำให้ผู้เรียนลงมือทำงานตามกระบวนการสร้างความคิด

รวบยอด

2. ผู้เรียนค้นหาความรู้และสรุปความคิดรวบยอดได้เองตามคำแนะนำ

ระดับ 3 จัดกิจกรรมการเรียนการสอนยึดกระบวนการสร้างนิสัยเป็นหลัก

โดยพิจารณาจาก

1. ผู้สอนเป็นผู้กระตุ้นให้ผู้เรียนค้นหาความรู้และพัฒนาความรู้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยใช้สถานการณ์ๆอย่างหลากหลาย

2. ผู้เรียนเลือกและปฏิบัติงานตามศักยภาพ

3. ผู้เรียนประเมินตนเอง และปรับปรุงตนเอง

มาตรฐานที่ 7 รายงานผลการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนได้อย่างมีระบบ

คำอธิบาย รายงานผลการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนได้อย่างมีระบบ หมายถึง

การรายงานผลการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนที่เกิดจากการปฏิบัติการเรียนการสอนให้ครอบคลุมสาเหตุ ปัจจัยและการดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง โดยครุณาเสนอรายงานการปฏิบัติในรายละเอียด ปัญหาความต้องการของผู้เรียนที่ต้องได้รับการพัฒนา

ระดับคุณภาพ

ระดับ 1 เป็นรายงานการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนในภาพรวมของกลุ่มผู้เรียนหรือห้องเรียนที่รับผิดชอบ โดยพิจารณาจาก

1. ข้อมูลสภาพปัญหาความต้องการและเป้าหมายในการพัฒนาที่เป็นภาพรวมกลุ่มใหญ่ หรือผู้เรียนทั้งห้อง

2. เทคนิควิธีการ นวัตกรรมที่นำเสนอ เป็นเทคนิคที่ใช้สอนผู้เรียนเป็นภาพรวมกลุ่มใหญ่ หรือผู้เรียนทั้งห้อง

3. รายงานผลการใช้เทคนิควิธีการหรือนวัตกรรมที่ปฏิบัติต่อผู้เรียนกันทั้งห้อง

ระดับ 2 เป็นรายงานการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนในภาพรวมของกลุ่มผู้เรียนหรือห้องรับผิดชอบ โดยพิจารณาจาก

1. ข้อมูลสภาพปัญหาความต้องการและเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนที่จำแนกเป็นกลุ่ม กลุ่มปานกลาง กลุ่มอ่อน หรือกลุ่มเฉพาะอย่างอื่นๆ

2. เทคนิควิธีการ และนวัตกรรมที่นำเสนอ ในการพัฒนาผู้เรียนสนองต่อสภาพผู้เรียนรายกลุ่ม

3. รายงานผลการใช้เทคนิควิธีการหรือนวัตกรรม แสดงผลการพัฒนาผู้เรียนรายกลุ่ม

4. ข้อเสนอแนะในการพัฒนาผู้เรียน สอดคล้องต่อการพัฒนาในแต่ละระดับของ

ผู้เรียน

ระดับ 3 เป็นรายงานการพัฒนาคุณภาพที่แสดงถึงการพัฒนาผู้เรียนจำแนกเป็นรายบุคคล โดยพิจารณาจาก

1. ข้อมูลสภาพปัญหาความต้องการและเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนที่จำแนกเป็นรายบุคคล
  2. เทคนิควิธีการ และนวัตกรรมที่นำเสนอในการพัฒนาผู้เรียนสนองต่อสภาพความแตกต่าง ความสนใจและความต้องการของผู้เรียนรายบุคคล
  3. รายงานผลการใช้เทคนิควิธีการหรือนวัตกรรม แสดงผลการพัฒนาผู้เรียนรายบุคคล
  4. ข้อเสนอแนะในการพัฒนาผู้เรียนรายบุคคล
- มาตรฐานที่ 8 ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน
- คำอธิบาย ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน หมายถึง การแสดงออก การประพฤติปฏิบัติในด้านบุคลิกภาพทั่วไป การแต่งกาย กิริยาวาจา และจริยธรรมที่เหมาะสมกับความเป็นครูอย่างสม่ำเสมอที่ทำให้ผู้เรียนเลื่อมใสศรัทธาและถือเป็นแบบอย่าง

ระดับคุณภาพ

ระดับ 1 ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในด้านต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ โดยพิจารณาจาก

1. การแต่งกายสุภาพเรียบร้อยเหมาะสมกับกาลเทศะ
2. การใช้วาจาสุภาพ
3. มีความประพฤติเรียบร้อย
4. มีความเมตตากรุณาต่อผู้เรียน
5. รับผิดชอบปฏิบัติงานอย่างขยันขันแข็ง

ระดับ 2 ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในด้านต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ ให้คำแนะนำหรือแก้ไขข้อบกพร่องในลักษณะสร้างสรรค์ ตลอดจนการสอดแทรกในกระบวนการเรียนการสอน โดยพิจารณาจาก

1. การให้คำแนะนำ
2. การเชิญชวนให้ปฏิบัติ
3. การแก้ไขข้อบกพร่อง
4. การสอดแทรกในกระบวนการเรียนการสอน

ระดับ 3 ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีจนผู้เรียนเกิดศรัทธาและปฏิบัติตามแบบอย่างที่ดีที่เลือกสรรแล้วเป็นปกตินิสัย โดยพิจารณาจาก

1. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมของครูในสถานศึกษา

2. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนตัดสินใจเลือกพฤติกรรมของตนเอง

3. เสริมแรงทางบวกแก่ผู้เรียน

4. เผยแพร่วิธีการที่ถูกต้องในการสร้างคุณธรรม

มาตรฐานที่ 9 ร่วมมือกับผู้อื่นในสถานศึกษาอย่างสร้างสรรค์

คำอธิบาย ร่วมมือกับผู้อื่นในสถานศึกษาอย่างสร้างสรรค์ หมายถึง การตระหนักถึงความสำคัญ การยอมรับในความสามารถ ปฏิบัติกิจกรรมต่างๆของเพื่อนร่วมงานด้วยความเต็มใจ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา และร่วมรับผลที่เกิดจากการกระทำนั้น

ระดับคุณภาพ

ระดับ 1 ปฏิบัติงานให้หน้าที่ที่ได้รับมอบหมายได้ครบถ้วนบรรลุวัตถุประสงค์ของงาน โดยพิจารณาจาก

1. ความเข้าใจงาน
2. ความสำเร็จของงาน
3. ความเต็มใจและรับผลกระทบของงาน

ระดับ 2 อาสาเข้าร่วมปฏิบัติงานในสถานศึกษา ตามความรู้ความสามารถและความถนัดให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา โดยพิจารณาจาก

1. การเข้าร่วมวางแผนและแบ่งงานกันทำ
2. การปฏิบัติงานอย่างสร้างสรรค์ โดยยึดประโยชน์ของส่วนรวมเป็นหลัก
3. ความพึงพอใจในบทบาทของตนที่ช่วยให้ผลงานบรรลุเป้าหมาย
4. ผลงานของสถานศึกษابรรลุเป้าหมาย

ระดับ 3 มุ่งมั่นพัฒนางานในสถานศึกษาอย่างมีระบบจนเป็นนิสัย โดยพิจารณาจาก

1. การเป็นผู้นำในการวางแผนพัฒนาตามเป้าหมายอย่างครอบคลุมและสัมพันธ์กับงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

2. การเป็นผู้นำในการพัฒนางานอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นระบบ
3. การช่วยเหลือและพัฒนาผู้ร่วมงาน
4. การประเมินผลการปฏิบัติงานของตนเองและกลุ่ม แล้วนำมาปรับปรุงพัฒนา

มาตรฐานที่ 10 ร่วมมือกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ในชุมชน

คำอธิบาย ร่วมมือกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ในชุมชน หมายถึง ตระหนักในความสำคัญรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ยอมรับความรู้ความสามารถของบุคคลอื่นในชุมชนและความร่วมมือปฏิบัติงานอื่น เพื่อพัฒนางานของสถานศึกษา ปฏิบัติงานร่วมกันด้วยความเต็มใจ

ระดับคุณภาพ

ระดับ 1 ปฏิบัติงานทางการศึกษาเกี่ยวกับชุมชนตามที่ได้รับมอบหมายให้ครบถ้วน บรรลุตามวัตถุประสงค์ของงาน โดยพิจารณาจาก

1. ความรู้ความเข้าใจในงานที่ได้รับมอบหมาย
2. ความสำเร็จของงานและประสิทธิภาพของการปฏิบัติงาน
3. ความเต็มใจรับผลกระทบของงาน

ระดับ 2 อาสาเข้าร่วมงานทางการศึกษาเกี่ยวกับชุมชนตามความรู้ ความสามารถ หรือความถนัด โดยพิจารณาจาก

1. การเข้าร่วมวางแผนและแบ่งงานกันทำ
2. การปฏิบัติงานอย่างสร้างสรรค์โดยยึดถือประโยชน์ของส่วนรวม
3. ความพึงพอใจระหว่างการปฏิบัติงาน
4. ความพึงพอใจในบทบาทของตนที่ช่วยให้ผลงานบรรลุเป้าหมาย

ระดับ 3 มุ่งมั่นพัฒนางานทางการศึกษาเพื่อชุมชนและความร่วมมือกันพัฒนา การศึกษาเพื่อพัฒนาชุมชนอย่างเป็นระบบเป็นนิสัย โดยพิจารณาจาก

1. การเป็นผู้นำวางแผนพัฒนาชุมชน ที่ครอบคลุมและสัมพันธ์กับงานอื่นที่เกี่ยวข้อง
2. การเป็นผู้นำในการพัฒนางานของตนเองและกลุ่มแล้วนำมาปรับปรุงพัฒนางาน มาตรฐานที่ 11 แสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนา

คำอธิบาย แสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนา หมายถึง การค้นคว้า

การสังเกต จดจำและรวบรวมข้อมูลข่าวสาร ตามสถานการณ์ของสังคมทุกวัน โดยเฉพาะสารสนเทศเกี่ยวกับวิชาการครู สามารถวิเคราะห์ วิจัยอย่างมีเหตุผลและใช้ข้อมูลประกอบแก้ปัญหา พัฒนตนเอง พัฒนางานและพัฒนาสังคมได้อย่างเหมาะสม

ระดับคุณภาพ

ระดับ 1 สามารถแสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตประจำวันและ นำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงที่เกี่ยวกับสภาพทางการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ สังคมในระบบท้องถิ่น ในระดับประเทศและระดับโลก โดยพิจารณาจากการมีข้อมูลข่าวสารที่เป็นปัจจุบัน

ระดับ 2 สามารถรวบรวมข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นและนำมาใช้ในการปรับปรุงการเรียน การสอนได้ ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงที่เกี่ยวกับเทคโนโลยี เทคนิควิธีการ นวัตกรรมต่าง ๆ ที่ เกี่ยวกับการเรียนการสอนและวิชาชีพครู โดยพิจารณาจาก การมีการวิเคราะห์ข้อมูลและนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน

ระดับ 3 สามารถจัดระบบข้อมูลข่าวสารที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้เป็นปกตินิสัย โดยพิจารณาจาก

1. การจัดระบบข้อมูลข่าวสารได้
2. การให้บริการข้อมูลข่าวสารได้
3. การนำข้อมูลข่าวสารไปใช้ในการพัฒนาอย่างยั่งยืน

มาตรฐานที่ 12 สร้างโอกาสให้แก่ผู้เรียนได้เรียนทุกสถานการณ์

คำอธิบาย สร้างโอกาสให้แก่ผู้เรียนได้เรียนรู้ทุกสถานการณ์ หมายถึง การนำเอาปัญหาหรือความจำเป็นในการพัฒนาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในการเรียนการสอนและจัดกิจกรรมอื่น ๆ มากำหนดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียน

ระดับคุณภาพ

ระดับ 1 การพัฒนาหรือการแก้ปัญหาวิกฤติต่าง ๆ ในลักษณะเดียว โดยพิจารณาจาก

1. การพัฒนาหรือการแก้ปัญหาแบบตรงตัว ใช้ตัวแปรตัวเดียวลักษณะเดียวมีสูตร

ตายตัว

2. กำหนดกิจกรรมในการพัฒนาผู้เรียนหรือการแก้ปัญหา มีทางเลือกทางเดียวไม่มีองค์ประกอบอื่น ๆ

ระดับ 2 การพัฒนาหรือการแก้ปัญหาใช้องค์ประกอบรอบด้าน โดยพิจารณาจาก

1. นำองค์ประกอบรอบด้านมาช่วยในการพัฒนาหรือการแก้ปัญหา
2. นำเอาข้อมูลมารวบรวมสร้างทางเลือกหลาย ๆ ทางแล้วเลือกทางเลือกที่ดีกว่า
3. สร้างกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนเพื่อขจัดปัญหาเดิมที่จะเกิดขึ้นได้ภายใน
4. ใช้แนวทางในการป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นมากกว่าการแก้ไข

ระดับ 3 สร้างกิจกรรมการเรียนรู้จากปัญหาหรือความจำเป็นในการพัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง โดยพิจารณาจาก

1. การนำเสนอองค์ประกอบตัวแปรที่เกี่ยวข้องทั้งระบบ
2. ให้ผู้เรียนสร้างแนวทางในการพัฒนาตน เพื่อป้องกันปัญหาและวิกฤติที่จะเกิดขึ้น

ในอนาคตได้อย่างกว้างขวาง

3. ให้ผู้เรียนสร้างแนวทางในการพัฒนาตนเอง เพื่อป้องกันปัญหาและวิกฤติที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้อย่างกว้างขวาง

สรุปได้ว่า มาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษาจึงเป็นเครื่องมือสำคัญของผู้ประกอบวิชาชีพที่จะต้องประพฤติปฏิบัติเพื่อให้เกิดผลดีต่อผู้รับบริการ อันถือเป็นเป้าหมายหลักของการประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ซึ่งผู้ประกอบวิชาชีพจะต้องศึกษาเพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจที่

ถูกต้องให้สามารถนำไปใช้ในการประกอบวิชาชีพให้สมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง และได้รับการยอมรับยกย่องจากสังคม ซึ่งครูผู้สอนสามารถนำมาใช้ในการประเมินตนเองได้ หรือผู้บริหารอาจให้เกณฑ์ดังกล่าวประเมินประสิทธิภาพการทำงานของครู และเป็นชี้แนวทางในการพัฒนาครูซึ่งผู้วิจัยใช้เป็นตัวแปรในการศึกษาวิจัยครั้งนี้

Prince of Songkla University
Pattani Campus

ตาราง 1 สักระยะที่ขอบเขตเนื้อหาพฤติกรรมด้านคุณธรรมของครู

ขอบเขตเนื้อหาวิจัย	จรรยาบรรณครู	มาตรฐานการปฏิบัติงานของครู
<p><u>1.พฤติกรรมด้านคุณธรรมต่อตนเอง</u></p> <p>วางตนให้เหมาะสมและเป็นแบบอย่างที่ดี</p> <p>พฤติกรรมที่พึงประสงค์</p> <ul style="list-style-type: none"> - ตรงต่อเวลาและบริหารเวลาอย่างมีประสิทธิภาพ - รู้จักเก็บออมเงิน วางแผนการใช้เงินของตนเองอย่างรอบคอบ - กิริยา วาจาสุภาพในทุกโอกาส - แต่งกายได้เหมาะสมกับฐานะด้านการทำงานและสังคม - ศีกษาศาสนธรรมให้มีความรู้ความเข้าใจอย่างถูกต้อง และปฏิบัติอยู่เสมอ - ไม่เกี่ยวข้องกับอบายมุขหรือเสพสิ่งเสพติด - ไม่ประพฤติผิดทางชู้สาวหรือมีพฤติกรรมล่วงละเมิดทางเพศ - ไม่หารายได้จากการประกอบอาชีพเสริมในเวลาราชการ 	<p>จรรยาบรรณต่อตนเอง</p> <p>พฤติกรรมที่พึงประสงค์</p> <ul style="list-style-type: none"> - ประพฤติตนเหมาะสมกับสถานภาพและเป็นแบบอย่างที่ดี - ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิตตามประเพณี และวัฒนธรรมไทย - ปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จอย่างมีคุณภาพตามเป้าหมายที่กำหนด - ศึกษา หาความรู้ วางแผน พัฒนาและสะสมผลงานอย่างสม่ำเสมอ - สนใจศึกษาเทคโนโลยีที่ทันสมัยเพื่อสนับสนุนงานในหน้าที่และช่วยเหลือผู้อื่นได้ - ค้นคว้า แสวงหา และนำเทคนิคด้านวิชาชีพที่พัฒนาและก้าวหน้าเป็นที่ยอมรับมาใช้แก่ลูกศิษย์และผู้รับบริการให้เกิดผลสัมฤทธิ์ที่พึงประสงค์ - แสวงหาความรู้ใหม่ๆ ในการจัดการเรียนรู้ และการปฏิบัติหน้าที่ 	<p>มาตรฐานที่ 8 ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน</p> <p>พฤติกรรมที่พึงประสงค์</p> <ul style="list-style-type: none"> - การแต่งกายสุภาพเรียบร้อยเหมาะสมกับกาลเทศะ - การใช้วาจาสุภาพ - มีความประพฤติเรียบร้อย - มีความเมตตากรุณาต่อผู้เรียน - รับผิดชอบปฏิบัติงานอย่างขยันขันแข็ง

ขอบเขตเนื้อหาวิจัย	จรรยาบรรณครู	มาตรฐานฐานปฏิบัติงานของครู
<p>-ไม่ขัดขวางการพัฒนาองค์การจนเกิดผลเสียหาย</p> <p>มีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ</p> <p>พฤติกรรมที่พึงประสงค์</p> <p>- หาความรู้จากเอกสาร ตำรา และสิ่งต่างๆอยู่เสมอ</p> <p>-ศึกษา พัฒนาและสะสมผลงานอย่างสม่ำเสมอ</p> <p>-ศึกษาและเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน</p> <p>-ติดตามข้อมูล ข่าวสาร ในด้านการศึกษา การเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ และสังคม นำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน</p> <p>ความรับผิดชอบต่อนักเรียน</p> <p>พฤติกรรมที่พึงประสงค์</p> <p>-ไม่ละทิ้งหน้าที่ โดยเฉพาะงานสอน</p> <p>-ปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความรู้ เต็มความสามารถ เต็มเวลา</p> <p>-ปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จตรงตามเวลา</p>	<p>พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์</p> <p>- เกี่ยวข้องกับอบายมุขหรือเสพติดจนขาดสติหรือแสดงกิริยาไม่สุภาพเป็นที่น่ารังเกียจในสังคม</p> <p>- ประพฤติผิดทางชู้สาวหรือมีพฤติกรรมล่วงละเมิดทางเพศ</p> <p>- ขาดความรับผิดชอบ ความกระตือรือร้น ความเอาใจใส่ ในการปฏิบัติงานตามหน้าที่</p> <p>-ไม่รับรู้หรือไม่แสวงหาความรู้ใหม่ ๆ ในการจัดการเรียนรู้ และการปฏิบัติหน้าที่</p> <p>- ขัดขวางการพัฒนาองค์การจนเกิดผลเสียหาย</p> <p>จรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ</p> <p>พฤติกรรมที่พึงประสงค์</p> <p>-ให้คำปรึกษาหรือช่วยเหลือศิษย์และผู้รับบริการด้วยความเมตตากรุณาอย่างเต็มกำลังความสามารถและเสมอภาค</p> <p>-สนับสนุนการดำเนินงานเพื่อปกป้องสิทธิเด็ก</p>	

ขอบเขตเนื้อหาวิจัย	จรรยาบรรณครู	มาตรฐานการปฏิบัติงานของครู
<p>- ตั้งใจ เสียสละ และอุทิศตนในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อให้ศิษย์ได้รับการพัฒนาตามความสามารถ รัก เมตตา เอาใจใส่ ช่วยเหลือ ส่งเสริมให้กำลังใจแก่ศิษย์</p> <p>- ให้ความสำคัญ ใส่ใจ รับรู้และช่วยเหลือศิษย์ ด้วยความเมตตา</p> <p>- ลงโทษศิษย์อย่างเหมาะสม</p> <p>- ไม่ดูหมิ่นเหยียดหยามศิษย์</p> <p>- ไม่เรียกร้องผลตอบแทนจากศิษย์ในงานตามหน้าที่ที่ต้องให้บริการ</p>	<p>เยาวชนและผู้ด้อยโอกาส</p> <p>- ตั้งใจ เสียสละ และอุทิศตนในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อให้ศิษย์และผู้รับบริการได้รับการพัฒนาตามความสามารถ ความถนัดและความสนใจของแต่ละบุคคล</p> <p>- ลงโทษศิษย์อย่างไม่เหมาะสม</p> <p>- ไม่ใส่ใจหรือไม่รับรู้ปัญหาของศิษย์หรือผู้รับบริการ จนเกิดผลเสียหายต่อศิษย์หรือผู้รับบริการ</p> <p>- ดูหมิ่นเหยียดหยามศิษย์หรือผู้รับบริการ</p> <p>- เปิดเผยความลับของศิษย์หรือผู้รับบริการ เป็นผลให้ได้รับความอับอายหรือเสื่อมเสียชื่อเสียง</p> <p>- จงใจ โหม่น้าว ยุ้งส่งเสริมให้ศิษย์หรือผู้รับบริการปฏิบัติขัดต่อศีลธรรมหรือกฎระเบียบ</p> <p>- ชักชวน ใ้ใช้ จ้างวานศิษย์หรือผู้รับบริการให้จัดซื้อจัดหาสิ่งเสพติด หรือเข้าไปเกี่ยวข้องกับอบายมุข</p> <p>- เรียกร้องผลตอบแทนจากศิษย์หรือผู้รับบริการ</p>	

ขอบเขตเนื้อหาวิจัย	จรรยาบรรณครู	มาตรฐานการปฏิบัติงานของครู
<p><u>2. พฤติกรรมด้านคุณธรรมต่อวิชาชีพ</u></p> <p>รักและศรัทธาในวิชาชีพครู</p> <p>พฤติกรรมที่พึงประสงค์</p> <ul style="list-style-type: none"> - แสดงความชื่นชมและศรัทธาในคุณค่าวิชาชีพ - รักษาชื่อเสียงและปกป้องศักดิ์ศรีแห่งวิชาชีพ - แสดงความยินดีกับเพื่อนครูที่ประสบความสำเร็จ - ตั้งใจและปฏิบัติหน้าที่เพื่อประโยชน์ส่วนรวม - ปฏิบัติตนตามกฎหมายและแบบแผนของทางราชการ - เลือกใช้หลักวิชาที่ถูกต้อง สร้างสรรค์เทคนิค วิธีการใหม่ๆ เพื่อพัฒนาวิชาชีพ - เข้าร่วมกิจกรรมของวิชาชีพหรือองค์กรวิชาชีพอยู่เสมอ - ไม่ดูหมิ่นเหยียดหยามให้ร้ายผู้ร่วมประกอบวิชาชีพศาสตร์ในวิชาชีพ หรือองค์กรวิชาชีพ - ไม่ประกอบภารงานอื่นที่ไม่เหมาะสมกับการเป็นผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา - ไม่คัดลอกหรือนำผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตน 	<p>1) จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ</p> <p>พฤติกรรมที่พึงประสงค์</p> <ul style="list-style-type: none"> - แสดงความชื่นชมและศรัทธาในคุณค่าวิชาชีพ - รักษาชื่อเสียงและปกป้องศักดิ์ศรีแห่งวิชาชีพ - ยกย่องและเชิดชูเกียรติผู้มีผลงานในวิชาชีพให้สาธารณชนรับรู้ - อุทิศตนเพื่อความก้าวหน้าของวิชาชีพ - ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์สุจริต ตามกฎระเบียบและแบบแผนของทางราชการ - เลือกใช้หลักวิชาที่ถูกต้อง สร้างสรรค์เทคนิค วิธีการใหม่ๆ เพื่อพัฒนาวิชาชีพ - ใช้อรรถความรู้ที่หลากหลายในการปฏิบัติหน้าที่ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสมาชิกในองค์กร - เข้าร่วมกิจกรรมของวิชาชีพหรือองค์กรวิชาชีพอย่างสร้างสรรค์ <p>พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์</p>	<p>1. ปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการ เกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครูอยู่เสมอ</p> <p>พฤติกรรมที่พึงประสงค์</p> <ul style="list-style-type: none"> - เข้าร่วม ประชุม อบรมอยู่เสมอ <p>2. พัฒนาแผนการสอนให้สามารถปฏิบัติได้เกิดผลจริง</p> <p>พฤติกรรมที่พึงประสงค์</p> <ul style="list-style-type: none"> - แผนการสอนที่ใช้เน้นกิจกรรม การแสวงหาความรู้ และสร้างความรู้ <p>3. พัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้มีการพัฒนาอยู่เสมอ</p> <p>พฤติกรรมที่พึงประสงค์</p> <ul style="list-style-type: none"> - ผลิตและเลือกใช้สื่อการเรียนการสอน ที่หลากหลายและเหมาะสม <p>2.8 จัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยเน้นผลถาวรที่เกิดกับผู้เรียน</p> <ul style="list-style-type: none"> - ให้นักเรียนได้เรียนอย่างมีความสุข มีระสพการณ์

ขอบเขตเนื้อหาวิจัย	จรรยาบรรณครู	มาตรฐานการปฏิบัติงานของครู
<ul style="list-style-type: none"> - ใช้หลักวิชาการที่ถูกต้องในการปฏิบัติวิชาชีพ - ไม่ใช้ความรู้ทางวิชาการ วิชาชีพ หรืออาชีพขององค์กรวิชาชีพแสวงหาประโยชน์เพื่อตนเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบ - จัดการเรียนการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ - พฤติกรรมที่พึงประสงค์ - สอนซ่อมเสริมตามข้อบกพร่องของผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ - แผนการสอนที่ใช้เน้นกิจกรรม การแสวงหาความรู้และสร้างความรู้ - จัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนปฏิบัติจริง 	<ul style="list-style-type: none"> - ไม่แสดงความภาคภูมิใจในการประกอบวิชาชีพ - คู่มือหรือเอกสารให้ร้ายผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ ศาสตร์ในวิชาชีพ หรือองค์กรวิชาชีพ - ประกอบการทำงานอื่นที่ไม่เหมาะสมกับการเป็นผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา - คัดลอกหรือนำผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตน - ใช้หลักวิชาการที่ไม่ถูกต้องในการปฏิบัติวิชาชีพ ส่งผลให้ศิษย์หรือผู้รับบริการเกิดความเสียหาย - ใช้ความรู้ทางวิชาการ วิชาชีพ หรืออาชีพขององค์กรวิชาชีพแสวงหาประโยชน์เพื่อตนเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบ 	<ul style="list-style-type: none"> - ตรงที่สัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมและชุมชน - 2.9 รายงานผลการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างมีระบบ - มีขั้นตอนในการปฏิบัติงาน เช่น มีการวางแผนปฏิบัติงานและประเมินผลการปฏิบัติงานเพื่อแก้ไข - 2. ตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นกับนักเรียน - พฤติกรรมที่พึงประสงค์ - สอนซ่อมเสริมให้กับนักเรียนที่เรียนอ่อนและสอนเสริมความรู้ให้กับนักเรียนที่เรียนเก่ง โดยไม่คิดค่าตอบแทน - 3. มุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ - พฤติกรรมที่พึงประสงค์ - ถ่ายทอดความรู้แก่ศิษย์อย่างเต็มใจโดยไม่บิดบัง และส่งเสริมให้นักเรียนใช้กระบวนการคิดอย่างเป็นระบบ - ตอบสนองความถนัดและความสนใจของผู้เรียน

ขอบเขตเนื้อหาวิจัย	จรรยาบรรณครู	มาตรฐานการปฏิบัติงานของครู
<p>-จัดกิจกรรมหรือโครงการที่พัฒนาความสามารถและสร้างคุณธรรมแก่ผู้เรียน</p> <p>-จัดทำข้อมูลการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างเป็นระบบ-จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย</p> <p>พฤติกรรมอันพึงประสงค์</p> <p>-จัดกิจกรรม โครงการ จัดการเรียนการสอนที่ตอบสนองความถนัดและความสนใจของผู้เรียน</p> <p>-เลือกใช้สื่อการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ หลากหลาย และเหมาะสมกับผู้เรียน</p> <p>-ใช้ปัญหาสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียนช่วยเหลือเกื้อกูลสร้างความสามัคคีในหมู่คณะ</p> <p>- เสียสละ ให้ความช่วยเหลือผู้ร่วมประกอบวิชาชีพด้วยความเต็มใจ</p> <p>- รักและสามัคคี ร่วมใจกันผนึกกำลังในการพัฒนาการศึกษา</p>	<p>2) จรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ</p> <p>พฤติกรรมที่พึงประสงค์</p> <p>- เสียสละ เอื้ออาทร และให้ความช่วยเหลือผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ</p> <p>- มีความรัก ความสามัคคี และร่วมใจกันผนึกกำลังในการพัฒนาการศึกษา</p> <p>- ไม่ปิดบังข้อมูลข่าวสารในการปฏิบัติงาน จนทำให้เกิดความเสียหายต่องานหรือผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ</p> <p>พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์</p> <p>- ปฏิเสธความรับผิดชอบ โดยตำหนิ ให้อายผู้อื่นในความบกพร่องที่เกิดขึ้น</p> <p>- สร้างกลุ่มอิทธิพลภายในองค์กรหรือกลั่นแกล้งผู้ร่วมประกอบวิชาชีพให้เกิดความเสียหาย</p> <p>- เจตนาให้ข้อมูลเท็จทำให้เกิดความเข้าใจผิดหรือเกิดความเสียหายต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ</p> <p>- วิพากษ์ วิจารณ์ผู้ร่วมประกอบวิชาชีพในเรื่อง</p>	<p>ด้วยการเรียนรู้ที่หลากหลาย</p>

ขอบเขตเนื้อหาวิจัย	จรรยาบรรณครู	มาตรฐานการปฏิบัติงานของครู
<ul style="list-style-type: none"> - ไม่พูดปดหรือให้ร้ายผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ - ไม่ปฏิบัติความรับผิดชอบในความบกพร่องที่เกิดขึ้น - สร้างกลุ่มให้เกิดขึ้นภายในองค์กรเพื่อประโยชน์ส่วนตน - นินทา วิพากษ์ วิจารณ์ผู้ร่วมประกอบวิชาชีพในเรื่องที่ก่อความเสียหาย 	<p>ที่ก่อให้เกิดความเสียหายหรือแตกความสามัคคี</p>	

ขอบเขตเนื้อหาวิจัย	จรรยาบรรณครู	มาตรฐานการปฏิบัติงานของครู
<p><u>3.พฤติกรรมด้านคุณธรรมต่อสังคม</u></p> <p>ความร่วมมือกับชุมชนในการจัดการศึกษา</p> <p>พฤติกรรมที่พึงประสงค์</p> <ul style="list-style-type: none"> - ยึดมั่น สนับสนุน และส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข - นำภูมิปัญญาท้องถิ่นและศิลปวัฒนธรรมมาเป็นปัจจัยในการจัดการศึกษาให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม - จัดกิจกรรมส่งเสริมให้ศิษย์เกิดการเรียนรู้และสามารถดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง <p>ให้ความร่วมมือประสานผู้ปกครองในการแก้ปัญหาและพัฒนาการศึกษา</p> <ul style="list-style-type: none"> - ให้ความร่วมมือหรือสนับสนุนกิจกรรมของชุมชนที่จัดเพื่อประโยชน์ต่อการศึกษา - เต็มใจรับผลกระทบของงาน แล้วนำมาปรับปรุงพัฒนา 	<p>1) จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ</p> <p>พฤติกรรมที่พึงประสงค์</p> <ul style="list-style-type: none"> - ยึดมั่น สนับสนุน และส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข - นำภูมิปัญญาท้องถิ่นและศิลปวัฒนธรรมมาเป็นปัจจัยในการจัดการศึกษาให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม - จัดกิจกรรมส่งเสริมให้ศิษย์เกิดการเรียนรู้และสามารถดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง - เป็นผู้ดำเนินการวางแผนและดำเนินการเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมพัฒนาเศรษฐกิจภูมิปัญญาท้องถิ่น และศิลปวัฒนธรรม <p>พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์</p> <ul style="list-style-type: none"> - ไม่ให้ความร่วมมือหรือสนับสนุนกิจกรรมของชุมชนที่จัดเพื่อประโยชน์ต่อการศึกษาทั้งทางตรงหรือทางอ้อม 	<p>3.1 ร่วมมือกับผู้อื่นในสถานศึกษาอย่างสร้างสรรค์</p> <ul style="list-style-type: none"> - ปฏิบัติต่อเพื่อนร่วมงาน/ศิษย์อย่างเหมาะสม - ส่งเสริมเพื่อนร่วมงาน/ศิษย์ประพฤติปฏิบัติตามประเพณีที่ดีงาม <p>3.2 ร่วมมือกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ในชุมชน</p> <ul style="list-style-type: none"> - ให้ความร่วมมือประสานกับผู้ปกครองและชุมชนแก้ปัญหาและพัฒนาศึกษา - มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและมีการประสานงานที่ดี - รับฟังความคิดเห็น ยอมรับในความรู้ความสามารถของบุคคลอื่น - ยกย่องให้เกียรติผู้อื่นและปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างสม่ำเสมอ <p>3.3 แสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนา</p> <ul style="list-style-type: none"> - ค้นหา สังกัด ข้อมูลข่าวสารของสังคมเพื่อการพัฒนา

ขอบเขตเนื้อหาวิจัย	จรรยาบรรณครู	มาตรฐานการปฏิบัติงานของครู
<ul style="list-style-type: none"> - ไม่ปฏิบัติตนเป็นปฏิบัติต่อวัฒนธรรมอันดีงามของชุมชนหรือสังคม - ให้คำปรึกษาหรือช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเมตตากรุณาอย่างเต็มกำลังความสามารถและเสมอภาค - เสริมสร้างความภาคภูมิใจให้แก่ศิษย์และผู้รับบริการด้วยการรับฟังความคิดเห็นยกย่อง ชมเชย และให้กำลังใจอย่างกัลยาณมิตร - ส่งเสริมให้ศิษย์และผู้อื่นสามารถแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง - ยกย่อง ชมเชย และยอมรับในความสามารถของผู้อื่น - ทำงานอย่างมีส่วนร่วม รับฟังความคิดเห็น ของบุคคลอื่น - ปฏิบัติกิจกรรมต่างๆของเพื่อนร่วมงานด้วยความเต็มใจ - ให้กำลังใจและสร้างความภูมิใจให้แก่ผู้อื่น - ไม่เปิดเผยความลับของผู้อื่น 	<ul style="list-style-type: none"> - ไม่แสดงความเป็นผู้นำในการอนุรักษ์หรือพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ศาสนาศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญา หรือสิ่งแวดล้อม - ไม่ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการอนุรักษ์หรือพัฒนาสิ่งแวดล้อม - ปฏิบัติตนเป็นปฏิบัติต่อวัฒนธรรมอันดีงามของชุมชนหรือสังคม - แสดงความเป็นผู้นำในการอนุรักษ์หรือพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ศาสนาศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญา หรือสิ่งแวดล้อม - ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการอนุรักษ์หรือพัฒนาสิ่งแวดล้อม - ไม่ปฏิบัติตนเป็นปฏิบัติต่อวัฒนธรรมอันดีงามของชุมชนหรือสังคม <p>3) จรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ</p> <ul style="list-style-type: none"> - ให้คำปรึกษาหรือช่วยเหลือศิษย์และผู้รับบริการด้วยความเมตตากรุณาอย่างเต็มกำลังความสามารถ 	

ขอบเขตเนื้อหาวิจัย	จรรยาบรรณครู	มาตรฐานการปฏิบัติงานของครู
<p>- มีบทบาทในการพัฒนางานในสถานศึกษาและชุมชน</p>	<p>และเสมอภาค</p> <ul style="list-style-type: none"> - ส่งเสริมให้ผู้รับบริการสามารถแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเองจากสื่ออุปกรณ์ และแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย - ตั้งใจ เสียสละ และอุทิศตนในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อให้ศิษย์และผู้รับบริการได้รับการพัฒนาตามความสามารถ ความถนัดและความสนใจของแต่ละบุคคล- เสริมสร้างความภาคภูมิใจให้แก่ศิษย์และผู้รับบริการด้วยการรับฟังความคิดเห็นยกย่อง ชมเชย และให้กำลังใจอย่างกัลยาณมิตร - ให้ศิษย์และผู้รับบริการ มีส่วนร่วมวางแผนการเรียนรู้ และเลือกวิธีการปฏิบัติที่เหมาะสมกับตนเอง 	

จากตารางสังเคราะห์ขอบเขตเนื้อหาพฤติกรรมด้านคุณธรรมของครู ผู้วิจัยได้สังเคราะห์พฤติกรรมด้านคุณธรรมของครูไว้ 3 ด้าน ดังนี้

1. พฤติกรรมด้านคุณธรรมต่อตนเอง หมายถึง การประพฤติปฏิบัติตนให้เหมาะสมและเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน มีความขยันหมั่นเพียร ความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ มัชยัสถ์ กิริยา วาจาสุภาพ มีความเมตตากรุณา ปฏิบัติต่อศิษย์อย่างเหมาะสม ปฏิบัติตามหลักศาสนา มีบุคลิกภาพที่ดี ปฏิบัติงานตามหน้าที่ ศึกษา หาความรู้ วางแผน พัฒนาอยู่เสมอสนใจศึกษาเทคโนโลยีที่ทันสมัย ไม่เกี่ยวข้องกับอบายมุขหรือเสพติด ไม่ประพฤติผิดทางชู้สาวหรือละเมิดทางเพศ

2. พฤติกรรมด้านคุณธรรมต่อวิชาชีพ หมายถึง การประพฤติปฏิบัติตนตามกฎระเบียบ ยกย่องให้เกียรติผู้อื่น แสดงความชื่นชม สรรพคุณ เชิดชูและปกป้องในวิชาชีพ ตั้งใจเสียสละและอุทิศตนในการปฏิบัติหน้าที่ เลือกใช้หลักวิชาที่ถูกต้องและใช้องค์ความรู้ที่หลากหลาย เข้าร่วมการอบรมอยู่เสมอ ไม่ดูหมิ่นเหยียดหยามและประกอบกิจการอื่นที่ไม่เหมาะสม ไม่คัดลอกหรือใช้ความรู้ทางวิชาการเพื่อประโยชน์ส่วนตนนำเสนอสมัครเสริมให้กับนักเรียน ให้ความรู้แก่ศิษย์อย่างเต็มที่ แผนการสอนที่ใช้เน้นกิจกรรม นักเรียนได้เรียนอย่างมีความสุข มีขั้นตอนในการปฏิบัติงาน

3. พฤติกรรมด้านคุณธรรมต่อสังคม การประพฤติปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างเหมาะสม ยึดมั่นและส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตย นำภูมิปัญญาท้องถิ่นใช้ในการจัดการศึกษา จัดกิจกรรมส่งเสริมให้ศิษย์เกิดการเรียนรู้ เป็นผู้นำในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ให้ความร่วมมือเพื่อประโยชน์ต่อการศึกษา ช่วยเหลือ ส่งเสริม ผู้รับบริการด้วยความเมตตากรุณา และสามารถแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง เสริมสร้างความภาคภูมิใจ มีส่วนร่วมวางแผนการเรียนรู้ ส่งเสริมให้ผู้อื่นปฏิบัติตนตามประเพณีที่ดีงาม มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ค้นหาข้อมูลข่าวสารของสังคมเพื่อการพัฒนา

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เฟื่องฟ้า สว่าง (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา เรื่อง การปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการศึกษาพบว่า การปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์โดยรวมและจำแนกตามเพศ สถานภาพในการสังกัด อยู่ในระดับปฏิบัติมาก และเห็นว่ามี การปฏิบัติในระดับมากที่สุดคือด้านครุมาแสวงหาประโยชน์อันเป็นอามิสสินจ้างจากศิษย์ในการปฏิบัติหน้าที่ตามปกติ และไม่ใช่ศิษย์กระทำใดๆอันเป็นหาประโยชน์ให้แก่ตนโดยมิชอบ ข้าราชการครูเพศหญิงมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณของครูผู้สอนมากกว่าครูเพศชายคือด้านครูต้องอบรมสั่งสอน ด้านครูต้องประพฤติตน ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีของศิษย์ ด้านครูต้องไม่กระทำตนเป็นปฏิปักษ์ต่อความเจริญทางกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์ของศิษย์ ด้านครูต้องไม่แสวงหาประโยชน์อันเป็นอามิสสินจ้างจากศิษย์ แต่มีความคิดเห็นน้อยกว่าข้าราชการครู 2 ด้านคือด้านครูพึงช่วยเหลือเกื้อกูลครูและชุมชนในทางสร้างสรรค์ และด้านครูพึงประพฤติ ปฏิบัติเป็นผู้นำในการอนุรักษ์ พัฒนาภูมิปัญญาและวัฒนธรรม

อาคม สุขสม (2542 : 61) ได้ศึกษาวิจัย เรื่องการศึกษาการปฏิบัติพฤติกรรมเชิงจริยธรรมตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่าผู้บริหารสถานศึกษามีการปฏิบัติพฤติกรรมเชิงจรรยาบรรณวิชาชีพครูในภาพรวมและรายองค์ประกอบ คือความรับผิดชอบต่อสังคม ความรับผิดชอบต่อผู้รับบริการ ความรับผิดชอบต่อวิชาชีพและความรับผิดชอบต่อสมาชิกวิชาชีพอยู่ในระดับมาก

ชาญ สีหาราช (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกรรมการปฏิบัติงานและคุณธรรมของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดเลย ผลการศึกษา พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดเลยมีพฤติกรรม การปฏิบัติงานตามหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาทั้ง 7 ด้าน คือ ด้านการบริหารงานทั่วไป ด้านการบริหารงานธุรการ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานปกครองนักเรียน ด้านการบริหารงานบริการ ด้านการบริหารงานโรงเรียนกับชุมชน และด้านการบริหารงานอาคารสถานที่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน มีพฤติกรรมด้านคุณธรรมทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านคุณธรรมในการดำรงตนของผู้บริหารด้านคุณธรรมต่อเพื่อนร่วมงาน และด้านคุณธรรมในการปฏิบัติงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทุกด้าน พฤติกรรมการปฏิบัติงานและคุณธรรมของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดเลย มีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับค่อนข้างสูง

ลำควน สิริชานันท์ (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ ครูผู้สอนตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาและนักเรียนในสังกัด อัครสังฆมณฑล ทาแร่-หนองแสง พบว่า คุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของ ครูผู้สอนโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 3 ข้อ คือ ครูควรมีจิตสำนึกดี เป็นผู้ซื่อสัตย์สุจริต ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุคคลทั่วไปและครูควร เป็นผู้มีความเมตตากรุณาต่อผู้อื่น

สมพร สอนสนาม(2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาพฤติกรรมการคุณธรรม-จริยธรรมของ ครู-อาจารย์ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการศึกษาค้นคว้า พบว่า ข้าราชการครูโดย ส่วนรวมและจำแนกตามสถานภาพตำแหน่ง เห็นว่า ครู-อาจารย์ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด มีพฤติกรรมการคุณธรรม-จริยธรรม โดยรวมและ เป็นรายด้าน ทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับดีมาก โดยมีรายข้อที่มีความคิดเห็นด้วยในระดับมากและมี ค่าเฉลี่ยสูงสุด จำนวน 2 ข้อ ในแต่ละด้านตามลำดับ ดังนี้ การแต่งกายสุภาพเรียบร้อยเหมาะสม กับโอกาสต่างๆ มีวินัยประพฤติปฏิบัติตามจรรยาบรรณครู ตลอดจนรับผิดชอบต่อการกระทำของ ตนเอง สั่งสอนอบรมนักเรียนด้วยความรักความเมตตาอย่างเท่าเทียมกัน ใช้เหตุผลและหลักธรรม ประกอบการตัดสินใจเพื่อลงโทษนักเรียน สนับสนุนส่งเสริมให้ผู้อื่นเป็นพลเมืองดี และการ ปรนรังค์ส่งเสริมให้บุคคลรู้จักใช้สิทธิหน้าที่ตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็น ประมุขและผู้บริหารและครูผู้สอนเห็นว่า ครู-อาจารย์โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด มีพฤติกรรมการคุณธรรม-จริยธรรมโดยรวมและเป็นรายด้าน ทั้ง 3 ด้านไม่แตกต่างกัน

จิระศักดิ์ สงวนชีพ (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การปฏิบัติตนด้านคุณธรรม และจริยธรรม สำหรับครูอาจารย์ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครพนม พบว่า การปฏิบัติตนด้านคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับครู-อาจารย์ อยู่ในระดับมาก ผลการ เปรียบเทียบระดับการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมและจริยธรรม สำหรับครู-อาจารย์ พบว่าครู-อาจารย์ ชายมีระดับการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมและจริยธรรมมากกว่าครู-อาจารย์เพศหญิง แต่เมื่อ เปรียบเทียบตามสถานภาพระหว่างครู-อาจารย์โสด และที่สมรสแล้วพบว่าระดับการปฏิบัติตนด้าน คุณธรรมและจริยธรรมไม่แตกต่างกัน ในส่วนของระดับตำแหน่ง พบว่าครูอาจารย์ที่มีระดับสูง มีการปฏิบัติตนในด้านคุณธรรมมากกว่าระดับตำแหน่งอื่นแต่ในส่วนของปฏิบัติตนในด้าน จริยธรรม พบว่าระดับการปฏิบัติตนไม่แตกต่างกัน

สุรัตน์ มุ่งอิงกลาง (2544 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา คุณธรรมตามแนวพุทธธรรม ในการครองตน ครองคน และครองงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า ครูฝ่ายกิจการนักเรียน ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีทัศนคติต่อคุณธรรมตามแนวพุทธธรรม ในการครองตน ครองคน และครองงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดนครราชสีมาโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ คุณธรรมในการครองตน รองลงมาคือ คุณธรรมในการครองคน และคุณธรรมในการครองงาน การเปรียบเทียบคุณธรรมตามแนวพุทธธรรมในการครองตน ครองคน และครองงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมาตามทัศนคติของครูฝ่าย กิจการนักเรียน ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยรวมและรายด้าน แตกต่าง กันความสัมพันธ์ระหว่างคุณธรรมตามแนวพุทธธรรมในการครองตน ครองคน และครองงาน ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับคุณธรรมตามแนวพุทธธรรมในภาพรวม และเมื่อพิจารณา ความสัมพันธ์เป็นรายคู่ของคุณธรรมตามแนวพุทธธรรมทั้ง 3 ด้าน พบว่า มีความสัมพันธ์เชิงบวก

บุญชู แสงสุข (2544 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาทัศนคติของบุคลากรทางการศึกษา ที่มีต่อการปฏิบัติจริงตามคุณธรรมและจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ผลการศึกษา พบว่า ทัศนคติของบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสระบุรี ที่มีต่อการ ปฏิบัติจริงตามคุณธรรมและจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในด้านการครองตน ครองคน และครองงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทุกด้านผลการเปรียบเทียบทัศนคติของผู้บริหาร สถานศึกษาคู และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานการ ประถมศึกษาจังหวัดสระบุรี ที่มีต่อการปฏิบัติจริงตามคุณธรรมและจริยธรรมของผู้บริหาร สถานศึกษา แตกต่างกัน ทั้งในด้านการครองตน ครองคน และครองงานมาข้างต้นเช่น ความซื่อสัตย์ ความเมตตา เป็นต้น

วาสนา เชื้อหมอดู (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรม ของครูในโรงเรียนที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 3-4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า การปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมของครูในโรงเรียนที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 3-4 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อเปรียบเทียบการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมของครู ในโรงเรียนที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 3-4 จำแนกตามเพศ อายุ สถานภาพการสมรส ตำแหน่งหน้าที่ วุฒิการศึกษา ระดับตำแหน่งและอายุราชการ โดยรวมมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน